

II. DOKUMENTY STOLICY APOSTOLSKIEJ

1. KONGREGACJA KULTU BOŻEGO I DYSCYPLINY SAKRAMENTÓW

a. Instrukcja Liturgiam authenticam z 28 marca 2001 r.

STOSOWANIE JĘZYKÓW NARODOWYCH PRZY WYDAWANIU
KSIĄG RZYMSKIEJ LITURGII
PIĄTA INSTRUKCJA „DLA POPRAWNEGO WPROWADZENIA
KONSTYTUCJI SOBORU WATYKAŃSKIEGO DRUGIEGO O LITURGII
ŚWIĘTEJ” (ART. 36)

1. Sobór Watykański II pragnął bardzo starannie zachować autentyczną liturgię, która wyrosła z najstarszej żywej tradycji duchowej Kościoła, i kierując się duszpasterką mądrością, dostosować ją do umysłowości różnych ludów, aby wierni w pełnym, świadomym i czynnym udziale w świętych czynnościach, zwłaszcza w sprawowaniu sakramentów, znaleźli bogate źródło łask i możliwość nieustannego rozwoju zgodnie z chrześcijańskim misterium¹.

2. Dlatego dzięki staraniu papieża rozpoczęło się wielkie dzieło odnowy ksiąg liturgicznych w obrządku rzymskim; obejmowało ono także tłumaczenie² na języki narodowe, ponieważ zamierzano dokonać bardzo starannego odnowienia świętej liturgii, traktując to jako jedno ze szczególnie ważnych postanowień wspomnianego Soboru.

3. Odnowa liturgiczna przebiegała dotąd pomyślnie dzięki umiejętnej pracy wielu ludzi, szczególnie biskupów, których trosce i staraniu powierzono to wielkie i trudne zadanie. W równym stopniu najwyższa roztropność i troskliwość wymagane są przy wydawaniu ksiąg liturgicznych, aby odznaczały się zdrową doktryną, były dokładne w wypowiedziach, wolne od jakiegokolwiek wpływu ideologicznego i posiadały takie

---

¹ Por Sobór Watykański II, *Konst. o liturgii świętej „Sacrosanctum Concilium”*, nry 1,14,21,33; por. Sobór Trydencki, Sesja XXII, dnia 17 września 1562, *Doctr. De ss. Missae sacrif.*, c. 8: Denz.-Schönm. nr 1749.

² Jakiś tekst przetłumaczony na inny język po łacinie bywa określany jako „versio”, „conversio”, „interpretatio”, „redditio” lub także „mutatio” albo „transductio” (po polsku wszystkie te terminy mają podstawowe znaczenie: „przekład” albo „tłumaczenie”), sama zaś czynność tłumaczenia bywa opisywana czasownikami pokrewnymi. Tak jest w konstytucji *Sacrosanctum Concilium* i w bardzo licznych współczesnych dokumentach Stolicy Świętej. Jednakże nierzadko znaczenie, które tego rodzaju wyrażeniom przypisuje się w językach dzisiejszych, ukazuje pojęcie jakiejś różnorodności albo odmienności w stosunku do tekstu pierwotnego i do jego znaczenia. Dla wykluczenia więc wszelkich niejasności w tej instrukcji, która wyraźnie rozpatruje to zagadnienie, zastosowany jest przede wszystkim wyraz „translatio” (przekład) łącznie z pokrewnymi słowami. Chociaż zastosowanie tych wyrazów wpływa na styl języka łacińskiego trochę obciążająco i przypomina nieco tzw. „neologizm”, to jednak te powiedzenia posiadają charakter międzynarodowy i w naszych czasach mogą przekazywać myśl Stolicy Apostolskiej oraz być łatwiej przejmowane przez liczne języki bez niebezpieczeństwa błędu. (Uwaga tłumacza polskiego: W tekście polskim łaciński wyraz „translatio” jest oddawany zamiennie przez „tłumaczenie” lub „przekład” dla uniknięcia nadmiernej jednorodności).

właściwości, dzięki którym święte tajemnice zbawienia i nienaruszona wiara Kościoła znajdują skuteczny wyraz w modlitwie formułowanej w ludzkim języku, a Najwyższemu Bogu składany jest właściwy kult³.

4. Sobór Powszechny Watykański II w swoich rozważaniach i postanowieniach szczególną wartość przypisał obrządkom liturgicznym, tradycjom kościelnym i zasadom życia chrześcijańskiego, charakterystycznym dla Kościołów partykularnych, zwłaszcza wschodnich, które odznaczają się godną czci starożytnością i które na różny sposób ukazują tradycję przejętą od Apostołów za pośrednictwem Ojców⁴. Sobór dążył do tego, aby tradycje każdego z tych Kościołów partykularnych pozostały całkowicie nieskażone; dlatego domagał się, aby różne obrządki zostały ponownie zbadane zgodnie ze zdrową tradycją, i przyjął założenie, na podstawie którego mają zostać wprowadzone tylko te zmiany, które będą sprzyjać właściwemu i organicznemu rozwojowi⁵. Niewątpliwie równie czujna troska jest wymagana w celu ustrzeżenia i zapewnienia opartego na autentycznych zasadach rozwoju obrządków liturgicznych, tradycji kościelnych i dyscypliny Kościoła Łacińskiego, a szczególnie obrządku rzymskiego. Z taką samą troską trzeba przystąpić do tłumaczenia na języki narodowe tekstów liturgicznych, zwłaszcza *Mszалу Rzymskiego*, który uważać należy za najznakomitszy znak i narzędzie służące integralności i jedności obrządku rzymskiego⁶.

5. Godzi się rzeczywiście stwierdzić, że obrządek rzymski już jest cennym przykładem i narzędziem prawdziwej inkulturacji. Obrządek rzymski odznacza się bowiem znamieną podatnością na przyjmowanie tekstów, pieśni, gestów i obrzędów, które wywodzą się ze zwyczajów i charakteru różnych narodów i Kościołów partykularnych tak Wschodu jak i Zachodu. Podatność ta pozwala stworzyć właściwą i stosowną jedność przekraczającą wszelkie granice regionów⁷. Właściwość ta dostrzegalna jest zwłaszcza w modlitwach tego obrządku, które pozwalają przekraczać granice pierwotnych uwarunkowań, tak iż stają się one modlitwami chrześcijan każdego miejsca i czasu. Tożsamość i zespalający wyraz obrządku rzymskiego powinny być z najwyższą starannością zachowane przy opracowywaniu wszelkich przekładów ksiąg liturgicznych⁸ i to nie dlatego, że stanowią one jakąś pamiątkę historyczną, lecz z tego względu, iż ukazują teologiczne rzeczywistości, jakimi są komunია i jedność kościelna⁹. Dzieło inkulturacji, którego częścią jest przekład na języki narodowe, nie

³ Por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-302.

⁴ Por. Sobór Watykański II, *Dekr. o Kościołach Wschodnich katolickich „Orientalium Ecclesiarum”*, nr 1.

⁵ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 4; *Dekr. „Orientalium Ecclesiarum”*, nry 2, 6.

⁶ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 38; Paweł VI, *Konst. apost. „Missale Romanum”*: AAS 61 (1969) 217-222; por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 399.

⁷ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *IV Instr. dla poprawnego wprowadzenia soborowej Konstytucji o Liturgii „Varietates legitimae”*, nr 17: AAS 87 (1995) 294-295; *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 397.

⁸ Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 38; *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 397.

⁹ Paweł VI, *Przemówienie do Rady „do wykonania Konstytucji o liturgii świętej”*, dnia 14 października 1968: AAS 60 (1968) 736.

powinno więc być uważane za drogę, którą wprowadza się nowe gatunki albo rodziny obrzędów; przeciwnie, należy uważać, że wszelkie akomodacje wprowadzone po to, aby zadość czynić potrzebom kulturowym lub pastoralnym, stanowią część obrządku rzymskiego i dlatego powinny być do niego harmonijnie włączane¹⁰.

6. Od czasu opublikowania Konstytucji o liturgii świętej kierowane przez Stolicę Apostolską dzieło przekładania tekstów liturgicznych na języki narodowe wymagało również ogłaszania norm i wskazań, które przesyłano biskupom. Mimo to jednak za-uważa się, że przekłady tekstów liturgicznych w różnych miejscach wymagają jeszcze ulepszenia poprzez ich skorygowanie lub opracowanie ich nowej redakcji¹¹. Opuszczenia albo błędy, jakimi niektóre przekłady na języki narodowe nadal są obciążone, utrudniły w rzeczywistości należyty postęp procesu inkulturacji, zwłaszcza gdy chodzi o niektóre języki. Wskutek tego Kościół utracił możliwość wznoszenia podwaliny pod pełniejszą, bardziej zdrową i prawdziwą odnowę.

7. Wydaje się przeto konieczne przedstawienie w nowy sposób, dzięki bardziej pogłębionemu doświadczeniu, zasad tłumaczenia, które trzeba będzie uwzględnić zarówno w przyszłych przekładach, jakich należy na nowo dokonać, jak i przy poprawianiu tekstów wprowadzonych już do użytku. Należy też dokładniej określić niektóre już ogłoszone normy, z uwzględnieniem wielu kwestii i okoliczności, jakie się pojawiły w naszych czasach. Wydaje się, że dla pełniejszego wykorzystania doświadczenia zdobytego w tej dziedzinie od czasów ostatniego Soboru korzystne będzie, jeżeli w niektórych wypadkach poprzednie normy zostaną uznane za pewne tendencje, które w dawnych przekładach były uznawane za oczywiste, ale których w przyszłości należy unikać. Wydaje się bowiem, że trzeba ponownie rozważyć prawdziwe pojęcie przekładu liturgicznego, tak aby tłumaczenia liturgii świętej na języki narodowe były pewne jako autentyczny głos Kościoła Bożego¹². Instrukcja ta zatem przewiduje i stara się przygotować nowy okres odnowy, która odpowiadałaby naturze i tradycji Kościołów partykularnych oraz zabezpieczała wiarę i jedność całego Kościoła Bożego.

8. Ustalenia zawarte w obecnej instrukcji niech zastąpią wszystkie normy wydane do tej pory w tej sprawie, za wyjątkiem instrukcji *Varietates legitimae*, opublikowanej dnia 25 stycznia 1994 r. przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Nowe normy powinny być uzgodnione z tą instrukcją¹³. Zasady podane w niniejszej instrukcji dotyczą tłumaczenia tekstów przeznaczonych do użytku liturgicznego w obrządku rzymskim i, z uwzględnieniem koniecznych zmian, w innych prawnie uznanych obrządkach Kościoła Łacińskiego.

9. Tam, gdzie Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów uzna za stosowne, po zasięgnięciu rady zainteresowanych biskupów, zostanie przygotowany tekst

¹⁰ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instr. „Varietates legitimae”*, nr 36: AAS 87 (1995) 302; por. także *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 398.

¹¹ Por. Jan Paweł II, *List apost. „Vicesimus quintus annus”*, dnia 4 grudnia 1988, nr 20: AAS 81 (1989) 916.

¹² Por. Paweł VI, *Allocutio iis habita qui operam dant liturgicis textibus in vulgares linguas convertendis*, dnia 10 listopada 1965: AAS 57 (1965) 968.

¹³ Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instr. „Varietates legitimae”*: AAS 87 (1995) 288-314.

określony jako „ratio translationis”, metoda tłumaczenia, który ma być określony powagą tej Dykasterii. W tekście tym zasady tłumaczenia przedstawione w niniejszej instrukcji winny zostać ściślej dostosowane do każdego określonego języka. Dokument ten, stosownie do potrzeby, może obejmować różne elementy, np. listę wyrazów języka narodowego zestawionych z odpowiednimi wyrazami łacińskimi, przedstawienie zasad specjalnie odnoszących się do określonego języka i tym podobne.

I. WYBÓR JĘZYKÓW NARODOWYCH WPROWADZANYCH DO LITURGII

10. Najpierw należy zastanowić się nad doбором języków, którymi wolno by było posługiwać się w celebracjach liturgicznych. Stosowne jest bowiem, by na każdym terytorium opracowano program duszpasterski (ratio pastoralis), który uwzględniałby główne dialekty tam istniejące, rozróżniając między językami, którymi lud mówi na co dzień, a tymi, które dlatego że nie służą do naturalnego komunikowania się w wymiarze działalności duszpasterskiej, pozostają tylko jako dziedzina badań kulturowych. W tworzeniu tego programu i przy jego opracowywaniu należy koniecznie ustrzec się tego, aby na skutek doboru języków narodowych przewidzianych do używania w liturgii wierni nie zostali podzieleni na małe grupy, ponieważ stwarzałoby to niebezpieczeństwo podsycania niezgody wśród obywateli na szkodę jedności wśród narodów, w Kościołach partykularnych i w Kościele Powszechnym.

11. W owym programie należy jasno odróżniać języki używane ogólnie w komunikacji pastoralnej od języków, które stosuje się w świętej liturgii. Przy układaniu tego programu trzeba również uwzględnić czynnik koniecznych pomocy, na których opiera się używanie jakiegoś określonego języka, jak liczba kapłanów, diakonów oraz współpracowników świeckich, którzy są w stanie posługiwać się tym językiem, a także liczba wykształconych i doświadczonych osób, posiadających umiejętność dokonywania przekładów wszystkich ksiąg liturgicznych obrządku rzymskiego zgodnie z zasadami tutaj przedstawionymi. Niezbędne jest także uwzględnienie finansowych oraz technicznych środków potrzebnych do dokonywania przekładów oraz druku ksiąg należycie przystosowanych do użytku liturgicznego.

12. Konieczne ponadto w zakresie liturgii okazuje się rozróżnienie między językami a dialektami. Z zasadniczych względów dialekty, które nie służą ogólnej intelektualnej formacji akademickiej i kulturalnej, nie mogą być włączane do pełnego użytku w liturgii, ponieważ brakuje im stałości i zasięgu koniecznych do tego, aby stały się językami liturgicznymi w szerszym obrębie. W każdym razie nie trzeba zbytnio powiększać liczby partykularnych języków liturgicznych¹⁴. Należy popierać pewną jedność języka w liturgicznych celebracjach na obszarach pogranicznych tego samego narodu.

---

¹⁴ Święta Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis”, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-301.*

13. Jednakże język, który nie został w pełni wprowadzony do liturgii, nie jest z tej przyczyny całkowicie wykluczony ze sfery liturgicznej. Może być stosowany, przynajmniej okazjnie, w modlitwie wiernych, w tekstach śpiewanych, w zachętach albo w częściach homilii, zwłaszcza gdy chodzi o język, jakim posługują się chrześcijanie biorący udział w celebracji. Zawsze jednak pozostaje możliwość stosowania języka łacińskiego albo innego języka bardzo w danym narodzie rozpowszechnionego, nawet gdyby to nie był język ani wszystkich chrześcijan, ani większej liczby wiernych uczestniczących w celebracji liturgicznej, byleby tylko unikać niezgody między wiernymi.

14. Ponieważ dokonane przez Kościół wprowadzenie języków do użytku liturgicznego może w sposób decydujący wpływać na rozwój danego języka, należy popierać te języki, które chociaż może nie mają długiej tradycji w literaturze pisanej, to jednak – jak się wydaje – mogą być używane przez większość osób. Należy unikać rozdrabniania dialektów, zwłaszcza gdy jakiś dialekt dopiero przechodzi od formy mówionej do pisanej. Wręcz przeciwnie, należy popierać i promować wspólne sposoby wypowiedzania się w ludzkich społecznościach.

15. Zadaniem Konferencji Biskupów będzie ustalenie, jakie z istniejących na jej terenie języków należy wprowadzić w pełni, a jakie częściowo. Ustalenia te powinny być uznane przez Stolicę Apostolską, zanim jeszcze rozpoczną się jakiegokolwiek prace nad przekładem¹⁵. Przed podjęciem decyzji w tej sprawie Konferencja Biskupów powinna zebrać pisemne opinie biegłych specjalistów oraz innych uczestników tych prac; ich wypowiedzi należy wraz z innymi aktami przesłać na piśmie do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wraz z relacją, o której mowa niżej w art. 16.

16. Co dotyczy osądu Konferencji Biskupów w zakresie wprowadzenia jakiegoś języka narodowego do użytku liturgicznego należy zachować następujące zasady (zob. nr 79):¹⁶

a) Dla prawomocnego podjęcia decyzji wymagane są dwie trzecie głosów oddane w głosowaniu niejawnym przez wszystkich, którzy w Konferencji Biskupów mają prawo do głosowania wiążącego.

b) Wszystkie akta, które ma zatwierdzić Stolica Apostolska, zredagowane w dwóch egzemplarzach, podpisane przez przewodniczącego i sekretarza konferencji oraz oznaczone właściwą pieczęcią, powinny być przesłane do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Akta te powinny zawierać następujące dane:

1) nazwiska biskupów lub osób mających równe prawa, które uczestniczyły w posiedzeniu,

---

¹⁵ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 36 § 3; Święta Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiám inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-301.

¹⁶ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 36 § 3; Paweł VI, *List apost. „Sacram Liturgiám”*, dnia 25 stycznia 1964: AAS 56 (1964) 143; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, dnia 26 września 1964, nry 27-29: AAS 56 (1964) 883; por. Święta Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiám inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-302.

- 2) sprawozdanie z przeprowadzenia czynności, gdzie powinien być podany wynik głosowań dotyczących poszczególnych dekretów, z podaniem liczby opowiadających się „za”, „przeciw” i „wstrzymujących się od głosu”,
- 3) jasne przedstawienie, jakie części liturgii mają być przetłumaczone na język miejscowy.
- c) W szczegółowym sprawozdaniu należy wyraźnie określić język, o który chodzi, oraz podać przyczyny, które przemawiają za tym, by ten język został wprowadzony do użytku liturgicznego.

17. Co do używania języków „sztucznych”, które niekiedy w minionych czasach proponowano, zatwierdzenie tekstów oraz zgoda na ich zastosowanie w czynnościach liturgicznych są ściśle zarezerwowane dla Stolicy Świętej, która wyraża zgodę tylko w szczególnych okolicznościach i dla duszpasterskiego dobra wiernych, po zasięgnięciu rady szczególnie zainteresowanych biskupów¹⁷.

18. W celebracjach, które odbywają się z udziałem ludzi innej narodowości mówiących innym językiem, jak przybysze, migranci, pielgrzymi itp., wolno za zgodą biskupa diecezjalnego sprawować świętą liturgię w języku narodowym znanym tym ludziom, przy zastosowaniu księgi liturgicznej, która została już przez odpowiednią władzę zatwierdzona i uznana przez Stolicę Apostolską¹⁸. Jeżeli celebracje te w określonych terminach częściej się powtarzają, biskup diecezjalny winien przesłać do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów krótkie sprawozdanie, w którym przedstawi warunki celebracji, liczbę uczestników i stosowane księgi.

II. TŁUMACZENIE KSIĄG LITURGICZNYCH NA JĘZYKI NARODOWE

1. Ogólne zasady dotyczące wszelkich tłumaczeń

19. Słowa Pisma Świętego oraz inne słowa, wypowiedane w celebracjach liturgicznych, zwłaszcza przy sprawowaniu sakramentów, nie mają przede wszystkim stanowić odzwierciedlenia wewnętrznej dyspozycji wiernych, lecz wyrażają prawdy przekraczające granice czasu i miejsca. Poprzez te słowa Bóg bowiem zawsze rozmawia z Oblubienicą swojego umiłowanego Syna, Duch Święty wprowadza chrześcijan we wszelką prawdę i sprawia, że Słowo Chrystusa mieszka w nich obficie, a Kościół utrwała i przekazuje wszystko, czym sam jest i w co wierzy, gdy zanoszą modlitwy wszystkich wiernych do Boga, przez Chrystusa i w mocy Ducha Świętego¹⁹.

20. Ponieważ liturgiczne teksty łacińskie obrządku rzymskiego czerpią z wieków kościelnego doświadczenia w przekazywaniu wiary Kościoła otrzymanej od Ojców, same są świeżym owocem liturgicznej odnowy. Aby tak wielkie i bogate dziedzictwo

¹⁷ Por. np. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Normae de celebranda Missa in „esperanto”*, dnia 20 marca 1990, „Notitiae” 26 (1990) 693-694.

¹⁸ Por. Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 41: AAS 56 (1964) 886.

¹⁹ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 33; *Konst. dogm. o Bożym Objawieniu „Dei Verbum”*, nr 8; por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 2.

zachować oraz przekazywać dalej przez wieki, należy przede wszystkim mieć na uwadze zasadę, że przekład tekstów liturgicznych liturgii rzymskiej ma być nie tyle dziełem artystycznym, ile raczej wiernym i dokładnym oddaniem w języku narodowym oryginalnych tekstów. Chociaż wolno korzystać ze swobody w doborze słów oraz stosować składnię i styl odpowiednie do tekstu w języku narodowym i do toku mowy, który jest właściwy dla języka ojczystego, to jednak wypada, aby tekst oryginalny, czyli pierwotny, na ile to możliwe, był tłumaczony bardzo wiernie i bardzo dokładnie, a mianowicie bez jakichkolwiek opuszczeń albo dodatków, co do jego treści, oraz bez wprowadzania parafraz i glos; przystosowanie tekstu do właściwości i przymiotów różnych języków narodowych powinno być nieznaczne i przeprowadzone ostrożnie²⁰.

21. Szczególnie w przekładach, które są przeznaczone dla ludów niedawno nawróconych na wiarę Chrystusa, ze względu na wierność i zgodność z sensem tekstu pierwotnego niekiedy trzeba zastosować w nowym znaczeniu wyrazy znajdujące się już w powszechnym użyciu, utworzyć nowe słowa lub zwroty, wyrażenia tekstów pierwotnych oddawać przez odmienny sposób pisania czy przystosowywać je do wymowy języka narodowego²¹, albo zastosować figury językowe, które w pełni oddają sens wyrażen łacińskich, chociaż różnią się od nich słownictwem i składnią. Z uwagi na to, że takie propozycje dotyczą spraw bardzo ważnych, należy je przedstawić do rozważenia wszystkim zainteresowanym biskupom, zanim ostatecznie włączy się je do tekstu. Ponadto należy je wszechstronnie wyjaśnić w relacji, o której mowa pod numerem 79. Ze szczególną jednak ostrożnością należy podchodzić do wprowadzania wyrażen, które wywodzą się z religii etnicznych²².

22. Akomodacje tekstów dokonywane według artykułów 37-40 konstytucji *Sacro-sanctum Concilium* należy uznać za odpowiadające prawdziwym potrzebom kulturalnym i pastoralnym, a nie tylko za pomysły zrodzone z samego pragnienia nowości albo dla wprowadzenia urozmaiceń. Nie należy też traktować ich jako sposobu poprawiania wydań wzorcowych lub wprowadzania zmian do ich treści teologicznych, ale trzeba stosować normy i zasady postępowania, zawarte we wspomnianej wyżej instrukcji *Varietates legitimae*²³. Dlatego przekłady ksiąg liturgicznych na języki narodowe, które przedstawia się w Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów celem uzyskania zatwierdzenia, oprócz samego przekładu z wszystkimi akomodacjami wyraźnie nakreślonymi w wydaniach wzorcowych, powinny zawierać tylko te dostosowania i zmiany, które posiadają już pisemne zezwolenie tej Dykasterii.

23. W przekładach tekstów ułożonych z polecenia władzy kościelnej, chociaż jest przydatne zbadać źródło danego tekstu i wykorzystać pomoce, które należą do historii

²⁰ Por. Rada «do wykonania Konstytucji o liturgii świętej», *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów, dnia 21 czerwca 1967*, „Notitiae” 3 (1967) 296; Kard. Sekr. Stanu, *List do Pro-Prefekta Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 1 lutego 1997*.

²¹ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instr. „Varietates legitimae”, dnia 25 stycznia 1994*, nr 53: AAS 87 (1995) 308.

²² Tamże, nr 39: AAS 87 (1995) 303.

²³ Tamże: AAS 87 (1995) 288-314; por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 397.

i innych nauk, to jednak zawsze tłumaczyć trzeba sam tekst łacińskiego wydania wzorcowego. Ilekroć w tekście biblijnym albo liturgicznym zachowane są wyrazy wzięte z innych języków starożytnych (np. *Alleluja*, *Amen*, wyrazy aramejskie zawarte w Nowym Testamencie, wyrazy greckie wzięte z *Trishagionu*, które pojawiają się w *Improperiach* Wielkiego Piątku, *Kyrie eleison* w Obrzędach Mszy oprócz wielu imion własnych należy rozważyć, czy trzeba je zachować w nowym przekładzie narodowym, przynajmniej wśród innych możliwych do wyboru określeń. Owszem, głębokimi szacunek dla tekstu pierwotnego będzie się niekiedy domagał takiego sposobu postępowania.

24. Ponadto w żadnym wypadku nie wolno dokonywać przekładów z tłumaczeń opracowanych już na inne języki, ponieważ należy tłumaczyć bezpośrednio z tekstów oryginalnych, a mianowicie z języka łacińskiego, gdy chodzi o teksty liturgiczne ułożone z polecenia władzy kościelnej, z języka hebrajskiego, aramejskiego lub greckiego, gdy w konkretnym przypadku chodzi o tekst biblijny. Również przy opracowywaniu przekładów biblijnych na użytek liturgiczny z zasady należy pomocniczo wykorzystać tekst *Nowej Wulgaty* w wydaniu opublikowanym przez Stolicę Apostolską, celem zachowania tradycji egzegetycznej, która w sposób szczególny odnosi się do liturgii łacińskiej, jak o tym mowa w innym miejscu tej instrukcji²⁴.

25. Aby treści tekstu oryginalnego stały się dostępne i zrozumiałe również dla wiernych nie mających specjalnego wykształcenia intelektualnego, właściwością przekładów winno być słownictwo umożliwiające ich zrozumienie, ale zachowujące równocześnie godność, piękno i dokładną treść doktrynalną tego rodzaju tekstów²⁵. Przez słowa pochwały i adoracji, które przyczyniają się do wyrażenia czci i wdzięczności względem majestatu Boga, Jego potęgi i miłosierdzia oraz Jego transcendentnej natury, tłumaczenia będą zaspokajać głód i pragnienie Boga żywego, których doświadcza współczesny lud, a równocześnie podkreślą godność i piękno samej celebracji liturgicznej²⁶.

26. Z całą troskliwością w przekładach należy zachowywać charakter tekstów liturgicznych jako najznakomitszych narzędzi służących do ugruntowania w życiu chrześcijan elementów wiary i obyczajów chrześcijańskich²⁷. Przekład tekstów powinien być zgodny ze zdrową nauką.

27. Należy unikać wyrazów i powiedzeń, które ze względu na swój zbyt niezwykły lub nie zawsze stosowny charakter utrudniają zrozumienie. Niemniej jednak trzeba uważać teksty liturgiczne raczej jako głos modlącego się Kościoła, aniżeli jako głos poszczególnych grup albo pojedynczych ludzi. Dlatego teksty te powinny być wolne od nadmiernego stosowania aktualnie używanych modnych wyrażań. Jeśli zaś

²⁴ Por. Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 40, a: AAS 56 (1964) 885.

²⁵ Por. Paweł VI, *Allocutio iis habita qui operam dant liturgicis textibus in vulgares linguas convertendis, dnia 10 listopada 1965*: AAS 57 (1965) 968; Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instr. „Varietates legitimaе”*, nr 53: AAS 87 (1995) 308.

²⁶ Por. Jan Paweł II, *Allocutio ad quosdam Civitatum Americae Septentrionalis episcopos in sacro-rum liminum visitatione, dnia 4 grudnia 1993*, nr 2: AAS 86 (1994) 755-756.

²⁷ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 33.

niekiedy w tekstach liturgicznych stosuje się wyrazy lub powiedzenia odbiegające od języka codziennie używanego, to dzięki temu nierzadko powstają teksty, które rzeczywiście są łatwiejsze do zapamiętania i nadają się do lepszego wyrażenia nadprzyrodzonych treści. Owszem, wydaje się nawet, że przestrzeganie zasad przedstawionych w tej instrukcji przyczyni się stopniowo do wytworzenia w każdym języku narodowym sakralnego stylu, który mógłby być uznany za język ściśle (*proprie*) liturgiczny. Może się też zdarzyć, że pewien określony sposób mówienia, który uważa się za odbiegający nieco od języka codziennego, w kontekście liturgicznym nadal może być zachowywany. Podobnie przy tłumaczeniu miejsc biblijnych, które zawierają wyrazy lub powiedzenia pozornie niestosowne, należy unikać nieprzemyślanej tendencji usuwania tej właściwości. Zasady te uchronią liturgię od konieczności częstych rewizji dotyczących różnych sposobów mówienia, które odbiegły od języka stosowanego przez lud.

28. Święta liturgia wywiera wpływ nie tylko na intelekt człowieka, ale również na całą osobę, która jest „podmiotem” pełnego i świadomego uczestnictwa w celebracji liturgicznej. Niech więc tłumacze pozwolą, by znaki i obrazy zawarte w tekstach oraz czynności obrzędowe przemawiały same przez się, oraz niech nie starają się zbyt wyraźnie (*explicitum*) oddawać tego, co w tekście oryginalnym jest podane pod pewną osłoną (*implicitum*). Dlatego roztropnie należy uważać, aby nie dodawać do tekstów objaśnień, których nie ma w wydaniu wzorcowym. Ponadto trzeba mieć na uwadze, by w wydaniach w językach narodowych zachować przynajmniej pewną liczbę tekstów w języku łacińskim, zwłaszcza pochodzących z nieocenionego skarbcza śpiewu gregoriańskiego, który Kościół uznaje za właściwy (*proprium*) dla liturgii rzymskiej i który dlatego powinien w czynnościach liturgicznych zajmować naczelne miejsce, przy czym inne śpiewy cieszą się wobec siebie równymi prawami²⁸. Ten śpiew bowiem w najwyższym stopniu wznosi ludzkiego ducha ku sprawom nieba.

29. Zadaniem homilii i katechezy jest przedstawienie treści tekstów liturgicznych²⁹, aby dokładnie ukazać myśl Kościoła w odniesieniu do członków Kościołów partykularnych i wspólnot kościelnych odłączonych od pełnej komunii z Kościołem katolickim, wspólnot żydowskich i wyznawców innych religii oraz uwydatniać prawdziwą godność i równość wszystkich ludzi³⁰. Powinnością katechetów oraz tego, kto wygłasza homilię, jest też przekazywanie prawidłowej interpretacji tekstów, wolnej od jakichkolwiek niesprawiedliwych uprzedzeń i dyskryminacji co do osób, narodów,

²⁸ Por. tamże, nr 116; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Musicam sacram”, dnia 5 marca 1967*, nr 50: AAS 59 (1967) 314; Św. Kongregacja Kultu Bożego, *Ep. qua volumen «Iubilate Deo» ad Episcopos missum est, dnia 14 kwietnia 1974*, „Notitiae” 10 (1974) 123-124; Jan Paweł II, *List „Dominicae Cenaе”, dnia 24 lutego 1980*, nr 10: AAS 72 (1980) 135; *Allocutio ad quosdam Episcopos Conf. Civitat. Foederat. Americae Septentr. occasione oblata «Ad limina Apostolorum» coram admissos, dnia 9 października 1998*, nr 3: AAS 91 (1999) 353-354; por. *Missale Romanum, editio typica tertia: Institutio Generalis*, nr 41.

²⁹ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”, nry 35, 52*; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”, nr 54*: AAS 56 (1964) 890; por. Jan Paweł II, *Adh. apost. „Catechesi tradendae”, dnia 16 października 1979*, nr 48: AAS 71 (1979) 1316. *Missale Romanum, editio typica tertia: Institutio Generalis*, nr 65.

³⁰ Por. Sobór Watykański II, *Dekr. o ekumenizmie „Unitatis redintegratio”; Dekl. o stosunku Kościoła do religii niechrześcijańskich „Nostra aetate”*.

kondycji społecznej, pochodzenia lub innych zastrzeżeń, których teksty świętej liturgii nie zawierają. Choć niekiedy pojawia się myśl nakłaniająca do tego, by spośród różnych przekładów wybrać tłumaczenie jakiegoś określonego powiedzenia, to jednak nie należy uważać tego za powód do zmieniania tekstu biblijnego albo liturgicznego prawomocnie promulgowanego.

30. W wielu językach bywają nazwiska i imiona, które posiadają wspólnie tę samą formę dla obydwu rodzajów, męskiego i żeńskiego. Wymagania, aby zmienić tego rodzaju praktykę, nie należy konieczności uważać za skutek i przejaw rzeczywistego rozwoju używanego języka. Nawet jeżeli byłoby to potrzebne ze względu na katechezę, należy uważać, aby tego rodzaju wyrazy były dalej rozumiane w sensie „inkluzywnym”. W przekładach jednak często nie można stosować różnych wyrazów bez uszczerbku dla wymaganej w tekście subtelności, dla wzajemnego wpływu różnych wyrazów i powiedzeń albo jego zgodności. Dla przykładu – gdy tekst oryginalny posługuje się pojedynczym wyrazem, określającym związek między pojedynczym człowiekiem a powszechnością i jednością rodziny lub wspólnoty ludzkiej (jak hebrajskie słowo *adam*, greckie *anthropos*, łacińskie *homo*), w przekładzie należy zachować wydzźwięk językowy tekstu pierwotnego. Jak się zdarzało w innych okresach historii, Kościół sam swobodnie powinien określać zasadę dotyczącą języka, który by najbardziej służył jego misji doktrynalnej. Nie godzi się, aby podlegał on narzuconym z zewnątrz normom językoznawczym (glottologicznym), które mogą przynieść szkodę tego rodzaju misji.

31. W szczególności: należy unikać systematycznie podejmowanych zamysłów uciekania się do nierozsądnych rozwiązań, jak nieprzemyślane zastępowanie wyrazów, zamiana liczby pojedynczej na mnogą, dzielenie jednego wyrazu określającego znaczenie kolektywne na części męską i żeńską, albo wprowadzanie nieosobowych lub abstrakcyjnych wyrazów, które mogą sprawić, że nie zostanie wyrażony ten sam pełny sens jakiegoś słowa lub powiedzenia tekstu oryginalnego. Takie rozwiązania stwarzają niebezpieczeństwo wprowadzenia do przekładu trudności teologicznych i antropologicznych.

Inne normy szczegółowe:

a) Gdzie chodzi o Boga wszechmogącego lub o poszczególne osoby Najświętszej Trójcy, powinna być zachowana prawda tradycji oraz ustalona praktyka każdego języka co do użycia rodzaju.

b) Ze szczególną troską należy dbać o to, by połączone wyrazy „Syn Człowieczy”, zostały oddane wiernie i starannie. Wielkie chrystologiczne i typologiczne znaczenie tego powiedzenia domaga się także, aby w całym przekładzie została zachowana reguła językowa, która by sprawiła, żeby te połączone wyrazy mogły być umieszczone w kontekście całego przekładu.

c) Wyraz „ojcowie”, który znajduje się w wielu miejscach biblijnych i tekstach liturgicznych ułożonych z polecenia władzy kościelnej, powinien być w językach narodowych oddany odpowiednim wyrazem w rodzaju męskim, stosownie do tego, jak to wynika z kontekstu, gdy odnosi się on do patriarchów albo królów narodu wybranego w Starym Testamencie albo do Ojców Kościoła.

d) Jeśli to możliwe w jakimś określonym języku narodowym, należy zachować raczej użycie zaimka w rodzaju żeńskim a nie nijakim, gdy odnosi się on do Kościoła.

e) Wyrazy oznaczające związki rodzinne albo inne relacje, takie np. jak „brat”, „siostra” itp., które zależnie od kontekstu są wyraźnie albo rodzaju męskiego, albo żeńskiego, powinny być w przekładzie zachowane.

f) Rodzaj gramatyczny aniołów, demonów, pogańskich bogów i bogiń powinien, na ile to możliwe, być zachowany w języku narodowym zgodnie z tekstem oryginalnym.

g) We wszystkich tych sprawach należy przestrzegać zasad, które zostały przedstawione pod numerami 27 i 29.

32. Przekład nie powinien ograniczać i zawężać pełnego znaczenia tekstu pierwotnego. Dlatego należy unikać powiedzeń właściwych dla reklamy albo oddających zamysły i projekty polityczne czy ideologiczne, sposobów wątpliwych lub podatnych na regionalne idiomaty czy wyrażen wieloznacznych. Podręczniki szkolne odznaczające się takim stylem lub podobne prace, gdy ulegają niekiedy tym niebezpiecznym wpływom, nie mogą być uważane za wzorce dla liturgicznego przekładu. Natomiast dzieła, które zgodnie z ogólnym przeświadczeniem w każdym języku uważane są za „klasyczne”, mogą być użyteczne jako przykład odpowiedni pod względem stosowanego słownictwa.

33. Stosowanie dużych liter w tekstach liturgicznych łacińskiego wydania wzorcowego oraz w przekładzie liturgicznym Ksiąg Świętych – czy to dla wyrażenia czci, czy też dla podkreślenia jakiegoś innego ważnego momentu teologicznego – powinno być zachowane w języku narodowym, o ile pozwala na to struktura określonego języka.

2. Inne normy dotyczące tłumaczenia Ksiąg Świętych oraz przygotowywania Lekcjonarzy

34. Należy opowiedzieć się za przygotowaniem tłumaczenia Świętych Ksiąg, z zachowaniem zasad zdrowej egzegezy i właściwych środków literackich. Trzeba przy tym starannie uważać na szczególne wymogi wynikające z zastosowania liturgicznego, w odniesieniu do stylu, doboru słów i swobody wyboru między jedną lub drugą interpretacją.

35. Gdzie w jakimś określonym języku nie ma tego rodzaju przekładu Ksiąg Biblijnych, należy z konieczności zastosować wersję przygotowaną już poprzednio, i tłumaczenie stosownie zmienić, aby nadawało się do użytku w kontekście liturgicznym zgodnie z zasadami przedstawionymi w tej instrukcji.

36. Aby wierni mogli zachować w pamięci przynajmniej najbardziej znaczące teksty Pisma Świętego, które wywierałyby również wpływ na ich prywatne modlitwy, jest niezwykle ważne, by tłumaczenie Ksiąg Biblijnych, przeznaczone do użytku liturgicznego, posiadało cechy pewnej jednorodności i stałości. Chodzi o to, aby na całym terytorium obowiązywała tylko jedna zatwierdzona wersja przekładu, który byłby stosowany we wszystkich częściach różnych ksiąg liturgicznych. Tego rodzaju sta-

łości należy oczekiwać najbardziej w przekładach tych Ksiąg Biblijnych, które są częściej używane, jak np. w Psalterzu będącym podstawową księgą modlitw dla ludu chrześcijańskiego³¹. Konferencje Biskupów są ustawicznie zachęcane, aby zatroszczyły się na swoim terytorium o wydanie pełnych przekładów Pisma Świętego, przeznaczonych dla prywatnego studium i lektury wiernych, które pod każdym względem zgadzałyby się z tekstem stosowanym w świętej liturgii.

37. Jeżeli przekład biblijny, na podstawie którego ułożono Lekcjonarz, wskazuje na lekcje, które różnią się od przedstawionych w łacińskim tekście liturgicznym, należy wszystko, co dotyczy ustalenia tekstu kanonicznego Ksiąg Świętych, odnieść do normy wydania *Nowej Wulgaty*³². Dlatego w tekstach deuterokanonicznych i innych, a mianowicie tam, gdzie są różne tradycje manuskryptów, przekład liturgiczny powinien być sporządzony według tej samej tradycji, za którą poszło wydanie *Nowej Wulgaty*. Jeżeli jakiś gotowy już przekład daje wersję przeciwną do tej, która zawarta jest w wydaniu *Nowej Wulgaty*, w odniesieniu do uprzedniej tradycji tekstowej, porządku wierszy lub spraw tym podobnych, w przygotowywaniu każdego Lekcjonarza należy zastosować takie poprawki, które by pozwoliły zachować zgodność z zatwierdzonym łacińskim tekstem liturgicznym. W przygotowywaniu nowych przekładów będzie pożyteczne, choć nieobowiązkowe, by w tekście jak najściślej zachować numerację wierszy.

38. Często dopuszcza się, żeby zgodnie z wydaniami krytycznymi i na podstawie ogólnej aprobaty specjalistów, wprowadzona została druga lekcja wersetu. Nie wolno tego czynić w odniesieniu do tekstów liturgicznych, jeżeli chodzi o elementy czytania, które są ważne z powodu ich zgodności z kontekstem liturgicznym, albo gdyby zawarte w tej instrukcji zasady w przeciwnym wypadku miały zostać złamane. Co do miejsc pozabawionych przyzwolenia wynikającego z krytycznego tekstu, należy wprowadzić szczególną zasadę dobierania tych wersji, które zawiera aprobowany tekst łaciński³³.

39. Zakres perykop biblijnych powinien być całkowicie dostosowany do *Porządku czytań Mszy* lub do innych tekstów liturgicznych zatwierdzonych i uznanych, stosownie do przypadku.

40. Zachowując wymagania zdrowej egzegezy, należy zadbać o to, aby uszanowane zostało słownictwo biblijne używane powszechnie w katechezie i modlitwach wyrażających ludową pobożność. Z drugiej strony w najwyższym stopniu należy się

³¹ Por. Paweł VI, *Konst. apost. „Laudis canticum”*, dnia 1 listopada 1970, nr 8: AAS 63 (1971) 532-533; *Officium Divinum, Liturgia Horarum iuxta Ritum romanum*, editio typica altera 1985: *Institutio Generalis de Liturgia Horarum*, nr 100; Jan Paweł II, *List apost. „Vicesimus quintus annus”*, nr 8: AAS 81 (1989) 904-905.

³² Por. Sobór Trydencki, Sesja IV, dnia 8 kwietnia 1546, *De libris sacris et de traditionibus recipiendis*, et *De vulgata editione Bibliorum et de modo interpretandi s. Scripturam*: Denz.-Schönm., nry 1501-1508; Jan Paweł II, *Konst. apost. „Scripturarum thesaurus”*, dnia 25 kwietnia 1979: AAS 71 (1979) 558-559.

³³ Por. Paweł VI, *Allocutio ad Cardinales et ad Curiae Romanae Praelatos*, dnia 23 grudnia 1966, nr 11: AAS 59 (1967) 53-54; por. *Allocutio ad Cardinales et ad Curiae Romanae Praelatos*, dnia 22 grudnia 1977: AAS 70 (1978) 43; por. Jan Paweł II, *Konst. apost. „Scripturarum thesaurus”*, dnia 25 kwietnia 1979: AAS 71 (1979) 558; *Nova Vulgata Bibliorum Sacrorum*, editio typica altera 1986: Praefatio ad Lectorem.

starać, aby nie przyjmować słownictwa lub stylu, które lud katolicki łatwo mógłby pomylić ze sposobem mówienia niekatolickich wspólnot kościelnych albo wspólnot innych religii, ażeby nie doszło do przykrego zamieszania.

41. Należy dołożyć starań, aby przekłady były dostosowane do takiego zrozumienia miejsc biblijnych, które przekazała praktyka liturgiczna i tradycja Ojców Kościoła, zwłaszcza gdy chodzi o teksty o wielkim znaczeniu, jak psalmy i czytania stosowane w szczególnie uroczystych celebracjach roku liturgicznego; w tych wypadkach usilnie należy dbać o to, aby przekład wyrażał przekazany sens chrystologiczny, typologiczny lub duchowy oraz ukazywał jedność i związek między obydwojma Testamentami³⁴. Dlatego:

a) należy uwzględnić wydanie *Nowej Wulgaty*, gdyż spośród różnych wersji, jakie mogą być uwzględnione, trzeba uznać za najbardziej stosowną tę, która wyraża sposób, w jaki zgodnie ze zwyczajem tekst został odczytany i przyjęty w łacińskiej tradycji liturgicznej;

b) dla osiągnięcia tych założeń należy odnieść się również do najstarszych wersji Pisma Świętego, np. do greckiej wersji Starego Testamentu nazywanej powszechnie „Septuagintą”, która pozostawała w użyciu chrześcijan od starodawnych czasów Kościoła³⁵;

c) zgodnie z niepamiętną tradycją, również we wspomnianym przekładzie „Septuaginty” widoczną, imię Boga wszechmogącego, wyrażone po hebrajsku przez święty tetragrammat, po łacinie wyrazem „Pan”, w każdym języku narodowym należy oddać wyrazem o tym samym znaczeniu.

Tłumaczom trzeba nieustannie usilnie przypominać, aby z uwagą śledzili historię interpretacji, którą można zaczerpnąć z miejsc biblijnych cytowanych w pismach Ojców Kościoła, a nawet z obrazów biblijnych częściej pojawiających się w sztuce i hymnodii chrześcijańskiej.

42. Chociaż należy się strzec tego, by nie zaciemniać historycznego kontekstu miejsc biblijnych, tłumacz powinien uwzględniać fakt, że słowo Boże, głoszone w liturgii, nie jest już tylko dokumentem wyłącznie historycznym. Tekst biblijny bowiem opowiada nie tylko o przestępnych ludziach i wydarzeniach Starego i Nowego Testamentu, lecz również o tajemnicach zbawienia i odwołuje się do współczesnych wiernych oraz do ich życia. Zachowując zawsze zasadę wierności wobec tekstu oryginalnego, gdy jakiś wyraz lub powiedzenie daje swobodę wyboru między kilkoma możliwymi sposobami tłumaczenia, należy dążyć do tego, by wybór przyciągał słuchacza i pozwalał mu rozpoznawać, jak wyraziście pewne zarysy jego własnego życia ukazują się w osobach i wydarzeniach przedstawionych w tekście.

43. Wszystkie sformułowania, które nadają ludzki kształt obrazom i czynom istot niebiańskich lub wyrażają je nazwami określonymi lub „konkretnymi”, co bardzo często zdarza się w języku biblijnym, tylko wtedy zachowują swoje znaczenie, gdy są

³⁴ Por. *Officium Divinum, Liturgia Horarum iuxta Ritum romanum*, editio typica altera 1985: *Institutio Generalis de Liturgia Horarum*, nry 100-109.

³⁵ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Dei Verbum”*, nr 22.

tłumaczone dosłownie, jak wyrazy w wydaniu *Nowej Wulgaty*: „chodzić” (*ambulare*), „ramię” (*brachium*), „palec” (*digitus*), „ręka” (*manus*), „oblicze Boga” (*vultus Dei*), „ciało” (*caro*), „róg” (*cornu*), „usta” (*os*), „nasienie” (*semen*), „nawiedzać” (*visitare*); lepiej jest, aby one nie były poszerzane lub w tłumaczeniu nie były oddawane przez wyrazy potoczne bardziej „abstrakcyjne” lub nie ustalone. Co się tyczy niektórych wyrazów, jak te, które są tłumaczone w *Nowej Wulgacie* jako „dusza” (*anima*) i „duch” (*spiritus*), należy przestrzegać zasad przedstawionych pod numerami 40-41. Dlatego trzeba unikać tego, by w ich zastępstwie używać zaimka osobowego lub słowa bardziej „abstrakcyjnego”, jeśli to w jakimś przypadku nie jest ściśle konieczne. Należy pamiętać, że dosłowny przekład powiedzeń, które w języku ludowym są postrzegane jako dziwne, z tego samego powodu wzbudza zaciekawienie słuchacza i daje okazję do katechizowania.

44. Aby przekład był łatwiejszy do wygłaszania w liturgii, trzeba koniecznie unikać wszelkich powiedzeń, które brzmią niejasno lub są do tego stopnia zawile, że słuchający traci sens rzeczy.

45. Oprócz tego, co przedstawiono we Wstępie do czytań mszalnych, przy przygotowywaniu *Lekcjonarza biblijnego* w języku narodowym, należy zwrócić uwagę na następujące wymagania:

a) Miejsca z Pisma Świętego przytoczone w Uwagach wstępnych powinny się dokładnie zgadzać z przekładem tych miejsc w czytaniach biblijnych, które zawarte są w Lekcjonarzu.

b) Podobnie umieszczone przed czytaniem tytuły określające treść, powinny dokładnie zachowywać biblijny przekład zastosowany w czytaniu, jeżeli taka zgodność istnieje w Porządku czytań mszalnych.

c) Również słowa, jak to poprzednio zaznaczono w *Porządku czytań mszalnych*, umieszczone na początku czytania i zwane „incipit”, powinny jak najdokładniej odpowiadać tłumaczeniu na język narodowy, skąd zazwyczaj zostały wzięte, a nie pochodzić z innych przekładów. Gdy zaś chodzi o elementy, które nie należą do samego tekstu biblijnego, powinny być przy układaniu Lekcjonarza dokładnie tłumaczone z łaciny na język narodowy, chyba że Konferencja Biskupów na własną prośbę otrzymała uprzednią zgodę Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, zezwalającą na inny sposób formułowania wstępu do czytań.

3. Normy dotyczące tłumaczenia pozostałych tekstów liturgicznych

46. Normy powyżej ustalone i te, które dotyczą Pisma Świętego, powinny być stosowane, z uwzględnieniem koniecznych zmian, również w tekstach liturgicznych ułożonych z polecenia władzy kościelnej.

47. Tłumaczenie ma przekazać odwieczny skarb modlitw w języku, który może być zrozumiały w „kontekście kulturowym”, dla którego jest przeznaczony. Dlatego należy się w nim kierować przeświadczeniem, że prawdziwa modlitwa liturgiczna jest nie tylko kształtowana duchem kultury, ale że sama również przyczynia się do

tworzenia kultury. Nie trzeba się przeto dziwić, że [tłumaczenie] może się nieco różnić od języka powszechnie na co dzień stosowanego. Przekład liturgiczny, który w należyty sposób uwzględnia powagę i integralność sensu tekstów oryginalnych, winien się przyczynić do powstania sakralnego języka narodowego, którego słownictwo, składnia i gramatyka powinny być czymś właściwym dla kultu Bożego, choć przecież nie lekceważy się faktu, że [czynniki te] zachowują znaczenie i powagę w stosunku do języka codziennego, jak to miało miejsce w odniesieniu do języków ludów starożytnej ewangelizacji.

48. Teksty szczególnych świąt przypadających podczas roku liturgicznego powinny być wiernym podawane w przekładzie łatwym do zapamiętania, aby mogli się nimi posługiwać także w modlitwach prywatnych.

A. Wyrazy

49. Do rzymskiej tradycji liturgicznej oraz innych obrządków katolickich należy to, że w ich modlitwach dostrzegalny jest stały wpływ wyrazów i zwyczajowych sposobów mówienia, potwierdzonych przez Biblię i tradycję kościelną, zwłaszcza zaś przez pisma Ojców Kościoła. Metoda zatem stosowana przy tłumaczeniu ksiąg liturgicznych powinna utrzymywać zgodność między samym tekstem biblijnym a tekstami liturgicznymi kościelnego autorstwa zawierającymi wyrazy biblijne lub przynajmniej pośrednią o nich wzmiankę³⁶. W tego rodzaju tekstach powinien tłumacz kierować się sposobem mówienia właściwym dla przekładu Pisma Świętego już zatwierdzonego do użytku liturgicznego na terytorium, dla którego tłumaczenie jest sporządzane. Równocześnie należy dążyć do starania, aby tekst nie uległ zniekształceniu, ponieważ tłumacz nadmiernie usiłuje wprowadzać doń zbyt subtelne znaczenia biblijne.

50. Ponieważ księgi liturgiczne obrządku rzymskiego zawierają wiele podstawowych wyrazów należących do teologicznej i duchowej tradycji Kościoła rzymskiego, należy się starać o zachowanie roli tych wyrazów i nie zastępować ich innymi terminami, które są obce w stosunku do języka, jakim lud Boży posługuje się w liturgii i katechezie w określonym kontekście kulturowym i kościelnym.

Dlatego należy szczególnie przestrzegać następujących zasad:

a) Przy tłumaczeniu słów wyrażających bardzo ważną treść teologiczną należy się starać o zachowanie zgodności między tekstem liturgicznym a zatwierdzonym przez władzę kościelną przekładem *Katechizmu Kościoła katolickiego* na język narodowy, jeżeli tego rodzaju przekład istnieje lub jest dokonywany właśnie na język, o który chodzi, lub na język najbardziej pokrewny.

b) Jeśli nie wypada, aby w tekście liturgicznym występował ten sam wyraz lub to samo powiedzenie co w *Katechizmie*, tłumacz powinien się zatroszczyć o to, by oddany został cały sens doktrynalny i teologiczny zawarty w poszczególnych wyrazach i w tekście jako całości.

c) Wyrazy, które w jakimś języku narodowym uległy pewnemu procesowi znaczeniowemu, jak nazwy poszczególnych szafarzy liturgicznych, naczyń, sprzętów i

³⁶ Por. Paweł VI, *Adh. apost. „Marialis cultus”*, dnia 11 lutego 1974, nr 30: AAS 66 (1974) 141-142.

szat, winny być odróżnione od podobnych nazw osób i rzeczy, należących do dziedziny życia codziennego; określenia te powinny być zachowane, a na ich miejsce nie należy wprowadzać wyrazów pozbawionych takiego sakralnego charakteru.

d) W różnych częściach liturgii powinna być zachowana stałość przy tłumaczeniu wyrazów o dużym znaczeniu treściowym, a to z racji przedstawionych niżej pod numerem 53.

51. Poza tym różnorodności wyrazów występującej w tekście oryginalnym powinna odpowiadać, o ile to możliwe, różnorodność, jaką mogą odznaczać się tłumaczenia. Na przykład, wielokrotne stosowanie tego samego terminu w języku narodowym dla oddania różnych form słów łacińskich, jak *satiari* („nasycić się”), *sumere* („spożywać”), *vegetari* (w pass.: „żyć”), *pasci* („karmić się”) z jednej strony, albo powtarzanie rzeczowników *caritas* („miłość”) oraz *dilectio* („kochanie”) lub takich terminów jak *anima* („dusza”), *animus* („duch”), *cor* („serce”), *mens* („duch”) i *spiritus* („duch”), może tekst pozbawić wyrazu i nadać mu znamię pospolitości. Również nieodpowiedni sposób tłumaczenia różnych form zwracania się do Boga, jak *Domine* („Panie”), *Deus* („Boże”), *omnipotens aeternus Deus* („wszechmogący wieczny Boże”), *Pater* („Ojciec”) i tym podobnych, albo różnych słów wyrażających błaganie, może przekład uczynić nudnym oraz zaciemnić bogactwo i piękno, z jakim język łaciński wyraża relację między wiernymi a Bogiem.

52. Niech tłumacz stara się zachować „denotację”, czyli podstawowy sens słów i powiedzeń występujących w tekście oryginalnym, oraz uwzględni „konotację”, czyli niewielkie różnice znaczenia albo zabarwienia uczuciowego przez nie wywołane, i dzięki temu sprawi, że tekst będzie otwierał się dla innych odcieni znaczeniowych, które może świadomie były w tekście oryginalnym poszukiwane.

53. Ilekroć jakiś łaciński wyraz oznacza coś ważnego, ale jest trudny do oddania go we współczesnym języku (jak np. terminy *munus*, *famulus*, *consubstantialis*, *propitius* itd.), w przekładzie można zastosować różne sposoby, a mianowicie: wyraz zostaje oddany jednym terminem lub kilkoma połączonymi terminami, albo utworzony zostaje nowy wyraz, który może być przystosowany albo transkrybowany w odmienny sposób, z uwzględnieniem jednakże tekstu pierwotnego (zob. wyżej nr 21), albo też wprowadza się używany już termin, który posiada wielorakie znaczenie³⁷.

54. W przekładach należy unikać tendencji do wprowadzania akcentów psychologicznych, co zdarza się szczególnie wówczas, gdy zamiast określić, które dotyczą cnót teologicznych, stosuje się inne odnoszące się do ludzkich reakcji uczuciowych. Co do słów albo powiedzeń, przy pomocy których wyraża się teologiczne pojęcie ściśle Bożej przyczynowości (np. ujęte po łacinie w słowach: *praesta, ut* („spraw, aby...”), należy unikać stosowania zamiast nich słów albo powiedzeń oznaczających czyisto zewnętrzny lub związany z tym światem sposób okazywania pomocy.

³⁷ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instr. „Varietates legitimae”*, nr 53: AAS 87 (1995) 308.

55. Pewne wyrazy, które, jak się na pierwszy rzut oka wydaje, zostały wprowadzone do łacińskiego tekstu liturgicznego dla zachowania metrum albo dla jakichś innych racji związanych z dziedziną techniki pisarskiej, w rzeczywistości jednak często zawierają znaczenie ściśle teologiczne i dlatego w miarę możliwości powinny być w przekładach zachowywane. Jest konieczne, aby wyrazy, które określają spojrzenie na tajemnice wiary lub na właściwą postawę duchową chrześcijan, były tłumaczone bardzo dokładnie.

56. Pewne wyrazy, które należą do skarbcza całego Kościoła pierwotnego albo wielkiej jego części, oraz inne, włączone do dziedzictwa ludzkiego umysłu, należy w przekładzie zachowywać, o ile to możliwe, dosłownie, jak np. słowa odpowiedzi ludu *Et cum spiritu tuo* („I z duchem twoim”) albo wyrażenie *mea culpa, mea culpa, mea maxima culpa* („moja wina, moja wina, moja bardzo wielka wina”) w akcie pokutnym obrzędów Mszy.

B. Składnia, styl, rodzaj literacki

57. W przekładzie w miarę możliwości powinna być zachowana szczególna cecha obrządku rzymskiego, jaką jest ujmowanie treści w sposób jasny, krótki i zwizły. Wydaje się czymś właściwym, by w różnych częściach ksiąg liturgicznych to samo wyrażenie było tłumaczone w ten sam sposób.

Należy przy tym zachować następujące zasady:

a) Związek między wypowiedziami, istniejący np. w zdaniach podrzędnych lub względnych, w szyku wyrazów i w różnych układach paralelizmu powinien być w miarę możliwości w pełni zachowany, ale w sposób odpowiadający językowi narodowemu.

b) W przekładzie terminów występujących w tekście oryginalnym należy, o ile to możliwe, zachować tę samą osobę, liczbę i rodzaj.

c) Znaczenie teologiczne wyrazów oznaczających przyczynowość, zamiar lub skutek (jak np. *ut, ideo, enim, quia*) niech będzie zachowane, chociaż różne języki stosują odmienny sposób wypowiedzi.

d) Zasady, przedstawione wyżej pod numerem 51, dotyczące różnorodności terminów, niech będą przestrzegane również w tym, co dotyczy różnej ich składni i stylu (np. w obrębie kolekty miejsce ujętych w wołaczu tytułów odnoszących się do Boga).

58. Należy zachować rodzaj literacki i retoryczny różnych tekstów liturgii rzymskiej³⁸.

59. Ze swej natury teksty liturgiczne przeznaczone są do ustnego wygłaszania lub do ich słuchania podczas sprawowania liturgii. Dlatego zawierają pewne właściwe sobie środki wyrazu, które różnią się od ogólnie przyjętego języka mówionego albo od tekstów odczytywanych po cichu, jak np. powtarzające się formy składni i stylu, uroczysty lub podniosły ton, agnominacja i zbieżność dźwięków, jak zwarte i żywe obrazy, powtórzenie, paralelizm i przeciwstawienie, pewna rytmiczność a niekiedy także silna

³⁸ Por. tamże; por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 392.

liryczna wymowa utworów poetyckich. Jeżeli nie jest możliwe, aby te same elementy stylu występujące w tekście pierwotnym były zastosowane w języku narodowym (co często się zdarza, zwłaszcza gdy chodzi o agnominację lub konsonancję), to tłumacz powinien zwracać jednak uwagę na to, aby w duszy słuchacza wywołać skutek, jakiego oczekuje się od tych elementów w odniesieniu do treści oraz na kontrast między zawartością treściową pojęć a emfatycznością wypowiedzi itp. Z kolei zręcznie należy wykorzystać wszystkie możliwości języka narodowego, aby, o ile to możliwe, osiągnąć w całości ten sam efekt i to nie tylko co do samej treści, ale i co do innych elementów języka. W przekładach tekstów poetyckich pożądana jest większa swoboda po to, aby można było uwydatnić rolę formy literackiej przy oddawaniu treści tekstu. Niemniej powiedzenia zawierające głębszą treść doktrynalną i duchową albo takie, które szczególnie są znane, powinny być, o ile to możliwe, tłumaczone dosłownie.

60. Wielka część tekstów liturgicznych została ułożona z tą myślą, aby mógł je śpiewać celebryujący kapłan, diakon, kantor, lud albo chór śpiewaków. Dlatego tekst powinien być tak przetłumaczony, aby można go było dostosować do zapisu muzycznego. Jednakże w tekście, który ma być przystosowany do nut muzycznych, w pełni należy uwzględnić powagę samego tekstu, i to tak, aby zamiast tekstów pochodzących z Pisma Świętego lub wziętych z liturgii, a już zatwierdzonych, nie wprowadzać parafraz mających ułatwić śpiew, ani nie stosować hymnów, które na ogół uważane są za równorzędne³⁹.

61. Teksty przeznaczone do śpiewu szczególnie są ważne, ponieważ wprowadzają wiernych w znaczenie obchodzonej uroczystości oraz przez zespolenie głosów ukazują jedność w wierze i miłości⁴⁰. Hymny i pieśni, zawarte w dzisiejszych wydaniach wzorcowych, stanowią bardzo małą część ogromnego skarbcza historycznego należącego do Kościoła Łacińskiego i dlatego jest bardzo wskazane, aby były zachowywane w wydaniach publikowanych w językach narodowych, łącznie z tymi, które już w tych językach zostały pierwotnie napisane. Teksty przystosowane do śpiewu i przygotowywane do wydania a układane wprost w języku narodowym powinny być raczej zaczerpnięte z Pisma Świętego i ze skarbcza liturgicznego.

62. Niektóre teksty liturgiczne ułożone z polecenia władzy kościelnej łączą się z różnymi czynnościami obrzędowymi wyrażanymi postawą ciała, gestami i stosowaniem znaków. Dlatego przy opracowywaniu stosownych przekładów należy zwracać uwagę na takie elementy, jak czas potrzebny do recytowania tekstu, przystosowanie tekstu do recytowania lub śpiewu albo do stosowanych powtórzeń itp.

4. Normy dotyczące tekstów specjalnego rodzaju

A. Modlitwa eucharystyczna

³⁹ Por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nry 53, 57.

⁴⁰ Por. Jan Paweł II, *List apost. „Dies Domini”*, nr 50: AAS 90 (1998) 745.

63. Szczytem całej akcji liturgicznej jest sprawowanie Mszy, w której stosowana na zmianę modlitwa eucharystyczna, czyli anafora, zajmuje szczególne miejsce⁴¹. Dlatego przekłady zatwierdzonych modlitw eucharystycznych powinny być przygotowywane z najwyższą starannością, zwłaszcza tłumaczenie formuł sakramentalnych, wobec których nakazany jest specjalny sposób postępowania, przedstawiony niżej pod numerami 85-86.

64. Rewizje przekładów, które w przyszłości miałyby nastąpić, bez koniecznej przyczyny nie powinny znacznie zmieniać zatwierdzonego już w języku narodowym tekstu modlitw eucharystycznych, które wierni stopniowo zapamiętywali. Ilekroć natomiast konieczny jest całkowicie nowy przekład, należy przestrzegać uwag podanych pod numerem 74.

B. Symbol, czyli wyznanie wiary

65. Symbol, czyli wyznanie wiary zmierza do tego, by cały zgromadzony lud Boży odpowiedział na słowo Boże wygłoszone w czytaniach z Pisma Świętego i wyjaśnionych przez homilię i aby wypowiadając formułę wyznania wiary, zatwierdzonej do użytku liturgicznego, ponownie rozważył i wyznał wielkie tajemnice wiary⁴². Symbol należy tłumaczyć przy użyciu starannie dobranych słów, które tradycja łacińskiego Kościoła w nim zawarła, zachowując pierwszą osobą liczby pojedynczej, przez którą wyraźnie oświadcza się, że: „wyznanie wiary przekazywane jest w Symbolu niejako w imieniu całego Kościoła, który jednoczy się przez wiarę”⁴³. Ponadto słowa *carnis resurrectionem* („ciała zmartwychwstanie”) muszą być przetłumaczone dosłownie, ilekroć Symbol Apostolski w liturgii jest nakazany lub może być zastosowany⁴⁴.

C. Uwagi wstępne i teksty o charakterze rubrykalnym albo prawnym

66. Wszystkie części każdej księgi liturgicznej powinny być przetłumaczone tak, jak są podane w łacińskim tekście wzorcowym, nie wyłączając ogólnego wprowadzenia, uwag wstępnych i instrukcji poprzedzających rozmaite obrzędy oraz bez pominięcia poszczególnych rubryk, na których opiera się cała struktura liturgii⁴⁵. Rozróżnienie między funkcjami liturgicznymi i nazwaniami szafarzy liturgicznych, których określają przysługujące im tytuły, niech będzie tak dokładnie zachowane, jak podano w rubrykach wydania wzorcowego z uwzględnieniem uwag zamieszczonych wyżej pod numerem 50 c⁴⁶.

67. Gdzie tego rodzaju uwagi wstępne albo inne teksty wydań wzorcowych wyraźnie domagają się przystosowań lub określeń, jasno wskazując na sprawy, które mają być wprowadzone przez Konferencje Biskupów, np. części Mszału, które po-

⁴¹ *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 78.

⁴² Por. tamże, nr 67.

⁴³ S. Thomas Aquinas, *Summa Theologiae*, IIa IIae, I, 9.

⁴⁴ Por. Święta Kongregacja Nauki Wiary, *Communicatio*, dnia 2 grudnia 1983, „Notitiae” 20 (1984) 181.

⁴⁵ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 63b; Święta Kongregacja Kultu Bożego, *Deklaracja „De interpretationibus popularibus novorum textuum liturgicorum”*, dnia 15 września 1969, „Notitiae” 5 (1969) 333-334.

⁴⁶ Por. Kongr. Duchowieństwa [i inne], *Instr. „Ecclesiae de mysterio”*, dnia 15 sierpnia 1997, art. 1-3, 6-12: AAS 89 (1997) 861-865, 869-874.

winy być przez te konferencje ⁴⁷ dokładniej określone, wolno takie przepisy włączyć do tekstu, jeżeli te części otrzymały aprobatę Stolicy Apostolskiej. Z natury rzeczy nie jest w tym wypadku potrzebne, aby tłumaczenie tych części ściśle odpowiadało wydaniu wzorcowemu. Niemniej jednak należy umieścić uwagę o zatwierdzających dekretach Konferencji Biskupów oraz o aprobacie przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

68. Na początku wydań w językach narodowych należy umieścić dekrety, którymi kompetentne dykasterie Stolicy Apostolskiej promulgują wydania wzorcowe, z uwzględnieniem przepisów podanych pod numerem 78. Umieścić należy również dekrety, którymi Stolica Apostolska zatwierdziła tłumaczenia albo te, w których wspomina się przynajmniej o udzieleniu aprobaty, z podaniem dnia, miesiąca, roku i numeru protokołu dekretu wydanego przez dykasterię. Ponieważ dokumenty te mają również charakter historyczny, należy starannie przetłumaczyć nazwy dykasterii lub innych instytucji Stolicy Apostolskiej, ale zgodnie z nazwą obowiązującą w dniu wydania dekretu, bez przystosowywania do obecnie obowiązującej nazwy tej samej lub równorzędnej instytucji.

69. Wydania ksiąg liturgicznych przygotowane w języku narodowym powinny pod każdym względem odznaczać się zgodnością z tytułami, z układem tekstów, rubrykami i systemem numeracji, które istnieją w wydaniu wzorcowym, jeżeli we wstępach do tych ksiąg nie postanowiono inaczej. Ponadto niech będą dołączane wszelkie dodatki zatwierdzone przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, w formie jakiegoś uzupełnienia umieszczonego na końcu lub też na swoim miejscu, zgodnie z ustaleniem Stolicy Apostolskiej.

III. PRZYGOTOWYWANIE TŁUMACZEŃ I USTANAWIANIE KOMISJI

1. Zasada przygotowywania przekładu

70. Ze względu na zlecony biskupom obowiązek dokonywania przekładów liturgicznych⁴⁸ zadanie to zostaje w sposób specjalny powierzone komisji liturgicznej, ustanowionej zgodnie z zasadami przez Konferencję Biskupów. Gdzie takiej komisji nie ma, zadanie sporządzania przekładu powinno zostać powierzone dwom albo trzem biskupom, którzy są specjalistami w zakresie liturgii, biblistyki, filologii lub muzyki⁴⁹. Co zaś dotyczy zbadania i zatwierdzenia tekstów, wszyscy i poszczególni biskupi ten obowiązek powinni uważać za sprawę powierzoną im z zaufaniem na sposób uroczysty i osobisty.

⁴⁷ Por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 389.

⁴⁸ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 36; por. *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 838 § 3.

⁴⁹ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 44; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nry 40b, 44: AAS 56 (1964) 885-886.

71. W krajach, gdzie używa się kilku języków, przekłady powinny być sporządzone w poszczególnych językach narodowych i poddane specjalnej kontroli zainteresowanych biskupów⁵⁰. Niemniej jednak do Konferencji Biskupów jako takiej należy prawo i władza obejmująca wszystkie wspomniane w tej instrukcji akty jako przynależące do tego rodzaju konferencji. Dlatego do całej konferencji należy zatwierdzenie tekstu i przesłanie go do Stolicy Apostolskiej celem uzyskania aprobaty.

72. Biskupi w wypełnianiu zleconego im zadania odnośnie do przystosowania tłumaczeń tekstów liturgicznych niech starannie zabiegają o to, aby przekłady były bardziej owocem prawdziwie wspólnego wysiłku, aniżeli jakiejś jednej osoby lub niewielkiego zespołu ludzi.

73. Po promulgacji łacińskiego wydania wzorcowego jakiejś księgi liturgicznej powinno szybko pojawić się tłumaczenie tej księgi; Konferencja Biskupów niech je należycie zatwierdzi i prześle do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, której z kolei zadaniem jest poddać je ocenie według norm przedstawionych w tej instrukcji oraz w świetle innych zasad prawnych⁵¹. Jeśli zaś chodzi o zmianę jakiejś tylko części łacińskiego wydania wzorcowego albo o włączenie jakichś nowych elementów, zmiany te powinny być w całości i wiernie zachowane we wszystkich kolejnych wydaniach dokonanych w języku narodowym.

74. Należy w miarę możliwości zachowywać pewną stałość w kolejnych wydaniach sporządzanych w języku współcześnie używanym. Części, które lud miałby zachować w pamięci, zwłaszcza jeśli są połączone ze śpiewem, niech będą zmieniane tylko dla uzasadnionej i poważnej przyczyny. Niemniej jednak, gdyby były konieczne poważniejsze zmiany w tym celu, aby jakiś tekst dostosować do norm podanych w tej instrukcji, będzie lepiej dokonać wszystkich zmian równocześnie. Jeżeli to nastąpiło, niech wydaniu nowego tekstu towarzyszy stosowna katecheza.

75. Tłumaczenie ksiąg liturgicznych wymaga nie tylko rzadkiego stopnia biegłości, ale również ducha modlitwy i zaufania w Bożą pomoc, która bywa udzielana nie tylko tłumaczom, lecz także samemu Kościołowi, przez cały czas pracy aż do pewnego i definitywnego zatwierdzenia tekstów. Niezmiernie konieczne jest to, aby każdy, kto podejmuje zadanie tłumaczenia ksiąg liturgicznych, był gotów zgodzić się na to, że ktoś inny będzie oceniać i kontrolować jego własną pracę. Dlatego wszelkie przekłady i teksty napisane w języku narodowym, nie wyłączając wstępów oraz tekstów rubryk, powinny być podawane bez nazwiska autora. Odnosi się to zarówno do osób jak i do instytucji, które zatrudniają wiele ludzi, jak to ma miejsce przy opracowywaniu wydań wzorcowych⁵².

76. Z doświadczenia, które dojrzało w ciągu prawie czterdziestu lat odnowy liturgicznej, jakie upłynęły od czasów Soboru Powszechnego Watykańskiego II, jasno wynika, że dla urzeczywistnienia jego postanowień niezbędne są przekłady tekstów liturgicznych, przynajmniej na języki bardziej rozpowszechnione. Tę potrzebę od-

⁵⁰ Por. Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 40 d: AAS 56 (1964) 886.

⁵¹ Por. *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 838.

⁵² Por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *Deklaracja, dnia 15 maja 1970*, „Notitiae” 6 (1970) 153.

czuwają nie tylko biskupi kierujący Kościołami partykularnymi, ale także Stolica Apostolska, gdyż chodzi o to, aby można było powszechną i skuteczną troską objąć wiernych w Wiecznym Mieście i na całym świecie. W diecezji rzymskiej bowiem, zwłaszcza w wielu kościołach i instytucjach Miasta, które w jakiś sposób zależą od tej diecezji lub od organów Stolicy Świętej oraz w działalności dykasterii Kurii Rzymskiej i przedstawicielstw papieskich, bardziej znane języki są również w celebracjach liturgicznych szerzej i częściej stosowane. Dlatego uznano za wskazane, żeby Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów miała w przyszłości większy i ściślejszy udział w przygotowywaniu przekładów we wspomnianych bardziej rozpowszechnionych językach.

77. Co się ponadto tyczy ważniejszych języków, całkowity przekład wszystkich ksiąg liturgicznych powinien być sporządzony w odpowiednim czasie. Wcześniej przygotowane i tymczasowo zatwierdzone tłumaczenia niech zostaną zależnie od potrzeb wszechstronnie i dokładnie zbadane, a następnie przedłożone biskupom w celu uzyskania definitywnego zatwierdzenia według zasad podanych w tej instrukcji. Z kolei należy je przesłać do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w celu otrzymania aprobaty Stolicy Apostolskiej⁵³.

78. Gdy chodzi o języki mniej rozpowszechnione, które zostały zatwierdzone do stosowania w liturgii, przetłumaczone na nie mogą być w pierwszym rzędzie ważniejsze księgi liturgicznych, zależnie od potrzeb pastoralnych oraz za zgodą Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Poszczególne tak wybrane księgi powinny być przetłumaczone w całości, jak o tym mowa pod numerem 66. Gdy chodzi o dekryty, ogólne wprowadzenia, wstępy i instrukcje, wolno je wydać drukiem w języku, który różni się od języka stosowanego w celebracji, ale mimo to jest w pełni rozumiany przez kapłanów lub diakonów, którzy na danym terytorium sprawują liturgię. Łaciński tekst dekretów wolno drukować albo jako dodatek do tłumaczenia albo zamiast niego.

2. Zatwierdzanie przekładu i prośba o uzyskanie aprobaty Stolicy Apostolskiej

79. Zatwierdzanie tekstów liturgicznych czy to definitywne, czy tymczasowe, to znaczy na zasadzie próby, powinno się odbyć mocą dekretu. W celu dokonania tego zgodnie z prawem należy przestrzegać następujących zasad⁵⁴:

- a) Dla zgodnego z prawem wydania dekretu wymagana jest większość dwóch trzecich głosów oddanych w tajnym głosowaniu, w którym biorą udział ci wszyscy, którzy w Konferencji Biskupów są uprawnieni do głosowania decydującego.
- b) Wszystkie akta, które mają być zatwierdzone przez Stolicę Apostolską, powinny być sporządzone w dwóch egzemplarzach, podpisane i opieczetowane

⁵³ Por. Jan Paweł II, *List apost. „Vicesimus quintus annus”*, nr 20: AAS 81 (1989) 916.

⁵⁴ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 36; Paweł VI, *List apost. „Sacram Liturgiam”*, IX: AAS 56 (1964) 143; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nry 27-29: AAS 56 (1964) 883; Comm. Centralis coordinandis post Concilium laboribus et Concilii decretis interpretandis, *Responsum ad propositum dubium*: AAS 60 (1968) 361; por. Święta Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiam inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-302.

przez przewodniczącego i sekretarza konferencji oraz przesłane do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

Akta te powinny zawierać:

1) nazwiska biskupów lub osób mających te same prawa, a uczestniczących w posiedzeniu,

2) protokół z posiedzenia, który powinien zawierać wynik głosowania dotyczącego każdego z dekretów, z podaniem liczby głosów „za”, „przeciw” lub „wstrzymujących się od głosowania”.

c) Należy przesłać dwa egzemplarze tekstów liturgicznych sporządzonych w języku narodowym; o ile to możliwe, ten sam tekst powinien być dostarczony również na dyskietce komputerowej.

d) W szczegółowej relacji należy jasno naświetlić następujące sprawy⁵⁵:

1) racje, czyli kryteria zastosowane w tłumaczeniu,

2) wykaz osób uczestniczących w różnych etapach pracy wraz z krótką notą dotyczącą ich umysłowych zdolności i specjalizacji,

3) w wypadku wprowadzenia zmian w stosunku do wcześniejszego przekładu tego samego wydania księgi liturgicznej należy to wyraźnie zaznaczyć i podać przyczyny, dla których zmiany zostały dokonane,

4) objaśnienie każdej wprowadzonej zmiany co do treści wzorcowego wydania łacińskiego z podaniem przyczyn, dla których było to konieczne oraz wzmianki o wcześniejszej zgodzie udzielonej przez Stolicę Apostolską na wprowadzenie takiej zmiany.

80. Praktyka zwracania się do Stolicy Apostolskiej z prośbą o aprobatę dla wszelkich przekładów tekstów liturgicznych⁵⁶ stanowi konieczne zabezpieczenie autentyczności danego tłumaczenia, jego zgodności z tekstami oryginalnymi, a także jest wyrazem i podtrzymaniem prawdziwej więzi komunii między Następcą św. Piotra i braćmi w episkopacie. Ten osąd zatwierdzający (aprobata) nie jest tylko pewną formalnością, lecz absolutnie koniecznym aktem rządzącej władzy (gdy go nie ma, uchwała Konferencji Biskupów nie posiada mocy prawnej), dzięki któremu można wnieść istotne nawet modyfikacje⁵⁷. Dlatego gdy nie ma aprobaty, nie wolno wydawać drukiem żadnych tłumaczonych lub nowo sporządzonych tekstów liturgicznych, którymi mieliby posługiwać się celebrujący albo lud w ogólności. Ponieważ prawo modlitwy (*lex orandi*) powinno się zawsze zgadzać z prawem wierzenia (*lex credendi*) i ukazywać oraz wzmacniać wiarę chrześcijańskiego ludu, przekłady liturgiczne nie będą mogły być godne Boga, jeżeli w przekładzie na język narodowy nie będą wiernie oddawać bogactwa nauki katolickiej, zawartego w tekście oryginalnym, tak aby język

⁵⁵ Por. Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 30: AAS 56 (1964) 883; Święta Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiám inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 302.

⁵⁶ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 36; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nry 20-21, 31: AAS 56 (1964) 882, 884; *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 838.

⁵⁷ Por. Pont. Comm. Codici Iuris Recognoscendo, *Acta*, „Communicationes” 15 (1983) 173.

sakralny odpowiadał treści dogmatycznej, którą zawiera⁵⁸. Należy ponadto przestrzegać zasady, według której każdy Kościół partykularny powinien się zgadzać z Kościołem Powszechnym nie tylko co do nauki wiary i znaków sakramentalnych, ale także co do zwyczajów powszechnie przejętych z apostołskiej i nieprzerwanej tradycji⁵⁹; dlatego należna ocena i aprobatą przez Stolicę Apostolską wynika z troski o to, aby same tłumaczenia jak i pewne wprowadzone do nich, prawnie uzasadnione zmiany, nie tylko nie szkodziły jedności ludu Bożego, ale raczej jej służyły⁶⁰.

81. Aprobatą udzieloną przez Stolicę Apostolską powinna być w wydaniu drukowanym zaznaczona wraz z sentencją „concordat cum originali” („zgadza się z oryginałem”), którą podpisuje przewodniczący Komisji Liturgicznej Konferencji Biskupów, wraz z formułą *imprimatur* („zatwierdza się”), podpisaną przez przewodniczącego tejże konferencji⁶¹. Ponadto dwa egzemplarze każdego wydania drukowanego powinny zostać przesłane do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów⁶².

82. Każda zmiana w księdze liturgicznej, zatwierdzonej już przez Konferencję Biskupów oraz następnie zaaprobowanej przez Stolicę Apostolską, zmierzająca do dokonania wyboru tekstów z ksiąg liturgicznych już wydanych albo do zmiany układu tekstów, powinna się dokonywać zgodnie ze sposobem postępowania określonym wyżej pod numerem 79, z zachowaniem przepisów podanych wyżej pod numerem 22. Jakikolwiek inny sposób postępowania w szczególnych okolicznościach może być zastosowany tylko wtedy, gdy zostało to postanowione przez statuty Konferencji Biskupów albo przez równoznaczne ustawodawstwo zatwierdzone przez Stolicę Apostolską⁶³.

83. Odnośnie do wydań ksiąg liturgicznych napisanych w języku narodowym należy pamiętać, że aprobatą Konferencji Biskupów oraz zatwierdzenie przez Stolicę Apostolską ważne są tylko na terytorium tejże konferencji i że tych wydań bez zezwolenia Stolicy Apostolskiej nie wolno stosować na innym terytorium, chyba że zaistnieją szczególne okoliczności, jak wyżej wspomniano pod numerami 18 oraz 76, przy zachowaniu norm tam przedstawionych.

84. Jeśli jakaś Konferencja Biskupów nie posiada dóbr lub dostatecznych środków do sporządzenia i wydrukowania księgi liturgicznej, przewodniczący tej konferencji przedstawia sprawę Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, do zadań której należy albo wydanie, albo zaaprobowanie jakiejś innej dyspozycji co do ksiąg liturgicznych opublikowanych już wraz z innymi konferencjami lub korzystania z ksiąg stosowanych już gdzieś indziej. Taka jednak zgoda Stolicy Apostolskiej bywa udzielana tylko dla konkretnego wypadku.

⁵⁸ Por. Paweł VI, *Przemówienie do członków i ekspertów „Rady do wykonania Konstytucji o liturgii świętej”, dnia 13 października 1966*: AAS 58 (1966) 1146; *Przemówienie do członków i ekspertów „Rady do wykonania Konstytucji o liturgii świętej”, dnia 14 października 1968*: AAS 60 (1968) 734.

⁵⁹ *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 397.

⁶⁰ Por. Sobór Watykański II, *Konst. dogm. o Kościele „Lumen gentium”*, nr 13; por. Jan Paweł II, *List apost. motu proprio „Apostolos suos”, dnia 21 maja 1998*, nr 22: AAS 90 (1998) 655-656.

⁶¹ Por. *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 838 § 3.

⁶² Por. Św. Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiis inducendis”, dnia 5 czerwca 1976*, „Notitiae” 12 (1976) 302.

⁶³ Por. tamże, s. 300-302.

3. Tłumaczenie i zatwierdzanie formuł sakramentalnych

85. Co do przekładu formuł sakramentalnych, które Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów musi przedstawić do osądu Ojcu Świętemu, powinny być zachowane następujące przepisy oprócz tych, które obowiązują przy tłumaczeniu innych tekstów liturgicznych⁶⁴:

a) Gdy chodzi o języki: angielski, francuski, niemiecki, hiszpański, włoski, portugalski, powinny być przedstawione wszystkie akta napisane w poszczególnych językach.

b) Jeżeli przekład w języku narodowym różni się od tłumaczenia dokonanego już w tym języku i zatwierdzonego, należy podać przyczynę dokonanej zmiany.

c) Przewodniczący i sekretarz Konferencji Biskupów powinni zaświadczyć, że przekład został zatwierdzony przez Konferencję Biskupów.

86. Gdy chodzi o mniej rozpowszechnione języki, należy wykonać wszystko tak, jak wyżej przedstawiono. Natomiast akta sporządzone w którymś z wyżej wspomnianych języków, szerzej znanych, powinny być zredagowane z najwyższą starannością tak, aby oddane zostało znaczenie każdego słowa użytego w danym języku narodowym. Przewodniczący i sekretarz Konferencji Biskupów – po zasięgnięciu rady, gdy to konieczne, godnych zaufania specjalistów – niech poświadczą autentyczność tego przekładu⁶⁵.

4. Jedyna wersja tekstów liturgicznych

87. Zaleca się, aby istniała tylko jedna wersja ksiąg lub innych tekstów liturgicznych dla każdego języka narodowego, przygotowana w zgodnej współpracy biskupów tych regionów, w których dany język bywa używany⁶⁶. Jeżeli ze względu na okoliczności nie jest to możliwe, niech poszczególne Konferencje Biskupów zasięgną uprzednio porady u Stolicy Apostolskiej i niech zadecydują, czy istniejący przekład należy odpowiednio przystosować, czy też opracować nowe tłumaczenie. W obydwu wypadkach wymagana jest aprobata ze strony Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

⁶⁴ Por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta”*, dnia 25 października 1973: AAS 66 (1974) 98-99; Św. Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiám inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-302.

⁶⁵ Por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta”*, dnia 25 października 1973: AAS 66 (1974) 98-99; Św. Kongregacja Sakramentów i Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De linguis vulgaribus in S. Liturgiám inducendis”*, dnia 5 czerwca 1976, „Notitiae” 12 (1976) 300-302.

⁶⁶ Por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *Normy „De unica interpretatione textuum liturgicorum”*, dnia 6 lutego 1970, „Notitiae” 6 (1970) 84-85; por. Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 40 c: AAS 56 (1964) 886.

88. Jeżeli chodzi o obrzędy Mszy (*Ordo Missae*) oraz o te części świętej liturgii, które wymagają bezpośredniego udziału ludu, powinien istnieć tylko jeden przekład sporządzony w jakimś określonym języku⁶⁷, jeśli nie postanowiono inaczej w pojedynczych wypadkach.

89. Teksty, które są wspólne dla kilku konferencji – jak wyżej pod numerami 87-88 – powinny być z zasady zatwierdzone przez wszystkie poszczególne Konferencje Biskupów, które mają się nimi posługiwać, zanim jeszcze zostanie udzielone zatwierdzenie tych tekstów przez Stolicę Apostolską⁶⁸.

90. Przy zachowaniu należnego szacunku wobec tradycji katolickich oraz wszystkich zasad i norm, które zawiera ta instrukcja, bardzo pożądane są stosowne wzajemne uzgodnienia, gdzie to tylko możliwe, w odniesieniu do wszelkich przekładów przeznaczonych do stosowania w różnych obrządkach Kościoła katolickiego, zwłaszcza co do tekstów Pisma Świętego. Niech biskupi Kościoła Łacińskiego tę sprawę popierają w duchu służby i braterskiej współpracy.

91. Podobna zgodność pożądana jest również z partykularnymi Kościołami Wschodnimi niekatolickimi albo z władzami wspólnot kościelnych protestantów⁶⁹ pod warunkiem, że nie chodzi o tekst liturgiczny dotyczący zagadnień doktrynalnych jeszcze dotąd dyskutowanych oraz pod warunkiem, że Kościoły lub wspólnoty kościelne, o które chodzi, mają dostateczną liczbę wyznawców, a ludzie pytani o radę rzeczywiście występują w imieniu tych wspólnot kościelnych. Aby uniknąć wszelkiego niebezpieczeństwa zgorszenia i zamieszania wśród wiernych, Kościół katolicki powinien zachować pełną swobodę postępowania w tego rodzaju układach, także w prawie cywilnym.

5. Komisje „mieszane”

92. Dla zachowania jednolitości ksiąg liturgicznych, również tych, które są tłumaczone na języki narodowe, i z myślą o tym, aby dobra i wysiłki Kościoła nie poszły na marne, Stolica Apostolska wśród innych możliwych rozwiązań poparła utworzenie komisji „mieszanych”, to znaczy takich, w których działalności w jakiś sposób uczestniczy więcej Konferencji Biskupów.⁷⁰

93. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów ustanawia tego rodzaju komisję „mieszaną” na prośbę zainteresowanych Konferencji Biskupów; komisja

⁶⁷ Por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *Normy „De unica interpretatione textuum liturgicorum”*, dnia 6 lutego 1970, „Notitiae” 6 (1970) 84-85.

⁶⁸ Por. tamże, p. 85.

⁶⁹ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Dei Verbum”*, nr 22; *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 825, § 2; Pont. Cons. ad Unitatem christianorum fovendam, *Directorium Oecumenicum*, dnia 25 marca 1993, nry 183-185, 187: AAS 85 (1993) 1104-1106; por. *Codex Canonum Ecclesiarum Orientalium*, kan. 655, § 1.

⁷⁰ Por. Rada do wykonania Konstytucji o liturgii świętej, *Ep. Praesidis*, dnia 16 października 1964, „Notitiae” 1 (1965) 195; Paweł VI, *Allocutio habita iis qui operam dant liturgicis textibus in vulgares linguas convertendis*, dnia 10 listopada 1965: AAS 57 (1965) 969; Święta Kongregacja Kultu Bożego, *Normae de unica interpretatione textuum liturgicorum*, dnia 6 lutego 1970, „Notitiae” 6 (1970) 84-85.

następnie rządzi się zatwierdzonymi przez Stolicę Apostolską statutami⁷¹. Pożądane jest, aby w złożeniu prośby o erygowanie komisji oraz w redagowaniu statutów uczestniczyły z zasady wszystkie poszczególne Konferencje Biskupów, które w jakiś sposób brały udział w komisji, jeszcze zanim prośba dotycząca tych spraw została przedstawiona Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów. Jednakże z uwagi na wielką liczbę tych konferencji albo z powodu zbyt długiego czasu, jaki jest wymagany do przeprowadzenia głosowania, lub też ze względu na szczególną potrzebę pastoralną, nie jest bynajmniej wykluczone, że wymieniona dykasteria po zasięgnięciu w miarę możliwości stosownej porady postanowi, aby statuty niektórych przynajmniej zainteresowanych biskupów zostały najpierw zredagowane i zatwierdzone.

94. Komisja „mieszana” ze swej natury świadczy pomoc biskupom, ale ich nie zastępuje w tym, co dotyczy ich pastoralnego urzędu oraz ich relacji ze Stolicą Apostolską⁷². Komisja „mieszana” nie tworzy bowiem jakiegoś trzeciego ogniwa pośredniego między Stolicą Apostolską a konferencjami biskupów ani nie może być traktowana jako droga komunikowania między nimi. Członkami komisji zawsze są biskupi lub przynajmniej osoby mające te same uprawnienia. Zadanie biskupów polega na tym, aby jako jej członkowie kierowali komisją.

95. Pożądane jest, aby wśród biskupów uczestniczących w pracach każdej komisji „mieszanej” było przynajmniej kilku tych, którym powierzono prowadzenie spraw liturgicznych w ich własnych konferencjach, a mianowicie dla przykładu – przewodniczący Komisji Liturgicznej konferencji.

96. Taka komisja pełni bowiem swoje zadanie – o ile to możliwe – dzięki działaniu komisji liturgicznych zależnych od poszczególnych Konferencji Biskupów. Komisje te zajmują się sprawami związanymi z doбором biegłych specjalistów, stosowaniem środków technicznych lub organizacją pomocy biurowej. Komisja (mieszana) działa głównie poprzez koordynowanie podjętej pracy. I tak np. komisja liturgiczna jednej Konferencji Biskupów przygotowuje najpierw schemat tłumaczenia, który potem poprawiają inne komisje, ponieważ w obrębie tego samego języka używanego na poszczególnych terytoriach występują pewne różnice związane ze stosowaniem odmiennych powiedzeń.

97. Przydatne jest, aby w poszczególnych etapach pracy uczestniczyli niektórzy przynajmniej biskupi, dopóki dojrzały tekst nie zostanie przedstawiony na posiedzeniu plenarnym Konferencji Biskupów celem jego zbadania i zaaprobowania. Z kolei – podpisany przez przewodniczącego konferencji i jej sekretarza generalnego, zgodnie z normą prawa zostanie przesłany do Stolicy Apostolskiej w celu uzyskania aprobaty.

---

⁷¹ Por. Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 23 c: AAS 56 (1964) 882; *Kodeks prawa kanonicznego*, kann. 94, 117, 120; por. Jan Paweł II, *Konst. apost. „Pastor bonus”*, dnia 28 czerwca 1988, art. 65: AAS 80 (1988) 877.

⁷² Por. Jan Paweł II, *List apost. „Apostolos suos”*, dnia 21 maja 1998, nry 18-19: AAS 90 (1998) 653-654.

98. Ponadto niech komisje „mieszane” wyznaczą sobie zakres spraw, aby zajmowały się tylko tekstami wydań wzorcowych, pomijając wszelkie sprawy teoretyczne nie wchodzące bezpośrednio w zakres ich zadania; aby nie nawiązywały kontaktu z innymi komisjami „mieszany” i nie tworzyły nowych tekstów.

99. Pozostaje bowiem w mocy konieczność powoływania zgodnie z normą prawa, w każdej diecezji na terytorium Konferencji Biskupów, Komisji do Spraw Liturgii, do Spraw Muzyki i Sztuki Sakralnej⁷³. Komisje te same przez się powinny działać dla osiągnięcia własnych celów, aby sprawy im powierzone nie przechodziły do opracowania w jakiejś komisji „mieszanej”.

100. Wszyscy nadzwyczajni współpracownicy komisji „mieszanej”, którzy nie są biskupami a którym te komisje na stałe powierzyły to zadanie, zanim rozpoczną jego pełnienie, muszą otrzymać deklarację „Nihil obstat” udzieloną im przez Kongregację Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, z uwzględnieniem ich tytułów akademickich i świadectw dotyczących ich specjalności oraz listu polecającego ich własnego biskupa. Przy sporządzaniu statutów, jak powiedziano wyżej pod numerem 93, należy dokładnie opisać, jak winien być przygotowany wniosek wyrażający tę prośbę.

101. Wszyscy, nie wyłączając biegłych specjalistów, powinni wykonywać pracę bez podpisywania jej swoim nazwiskiem i z zachowaniem sekretu, do czego wszyscy, oprócz biskupów, są zobowiązani na mocy umowy.

102. Wskazane jest również, aby w określonych statutami odstępach czasu zmieniano funkcje członków, współpracowników i biegłych specjalistów. Ze względu na potrzeby, jakie w praktyce się ujawniają i obciążają niektóre komisje, Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów będzie mogła, jeżeli zostanie o to poproszona, w formie indultu wyrazić zgodę na przedłużenie okresu pracy przewidzianego dla niektórych członków, współpracowników i biegłych specjalistów.

103. Co się tyczy istniejących już komisji „mieszanych”, ich statuty – zgodnie z normą zawartą w numerze 93 oraz w innych przepisach określonych przez tę instrukcję – powinny być ponownie zredagowane w ciągu dwóch lat od dnia, w którym zaczęła obowiązywać niniejsza instrukcja.

104. Dla dobra wiernych Stolica Święta zastrzega sobie prawo przygotowania tłumaczenia w każdym języku i zatwierdzenia go do użytku liturgicznego⁷⁴. Chociaż niekiedy w przygotowywanie przekładów do użytku liturgicznego w obrębie granic jakiegoś terytorium kościelnego Stolica Apostolska z konieczności będzie wkraczać za pośrednictwem Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, to jednak

⁷³ Por. Pius XII, *Enc. „Mediator Dei”*, dnia 20 listopada 1947: AAS 39 (1947) 561-562; Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nry 44-46; Paweł VI, *List apost. „Sacram Liturgiam”*: AAS 56 (1964) 141; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nry 44-46: AAS 56 (1964) 886-887.

⁷⁴ *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 333, 360; Jan Paweł II, *Konst. apost. „Pastor bonus”*, dnia 28 czerwca 1988, art. 62-65: AAS 80 (1988) 876-877; por. Św. Kongregacja Kultu Bożego, *List do Przewodniczących Konferencji Biskupów „De normis servandis quoad libros liturgicos in vulgus edendos, illorum translatione in linguas hodiernas peracta”*, dnia 25 października 1973, nr 1: AAS 66 (1974) 98.

zatwierdzenie tych przekładów, aby mogły zostać wprowadzone do użytku liturgicznego na danym terytorium, niech nadal należy do kompetentnej Konferencji Biskupów, jeżeli inaczej wyraźnie nie postanowiono w promulgowanym przez Stolicę Apostolską dekrete zatwierdzającym to tłumaczenie. Następnie niech konferencja prześle do Stolicy Świętej dekret zatwierdzający dla określonego terytorium wraz z samym tekstem celem uzyskania aprobaty, postępując zgodnie z normą tej instrukcji i innych postanowień prawnych.

105. Gdy istnieją przyczyny przedstawione wyżej pod numerami 76 i 84 albo gdy wynika to z innych potrzeb pastoralnych, Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów przy pomocy dekretu ustanowi zależne bezpośrednio od Stolicy Apostolskiej komisje, rady, komitety lub zespoły robocze, które zajmą się przekładami, w jednym lub w kilku językach, niektórych pojedynczych ksiąg liturgicznych lub większej ich liczby. W takim wypadku, o ile to możliwe, będą pytani o radę przy najmniej niektórzy zainteresowani biskupi.

6. Tworzenie nowych tekstów liturgicznych w językach narodowych

106. Co do tworzenia w językach narodowych nowych tekstów liturgicznych, które miałyby być dołączone do tekstów tłumaczonych z łacińskich wydań wzorcowych, należy przestrzegać istniejących już norm, zwłaszcza tych, które zawarte są w instrukcji *Varietates legitimæ*⁷⁵. Niech każda Konferencja Biskupów ustanowi jedną lub więcej komisji, które będą przygotowywać nowe teksty albo pracować nad odpowiednim przystosowaniem tekstów; teksty te celem uzyskania aprobaty powinny być przesłane do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, zanim jeszcze zostaną wydane w jakichkolwiek księgach przeznaczonych do użytku celebrujących lub ogółu wiernych⁷⁶.

107. Należy pamiętać, że tworzenie nowych tekstów modlitw albo rubryk nie jest celem samym w sobie, lecz powinno być podejmowane z tą myślą, by wychodzić naprzeciw szczególnym potrzebom kulturowym lub pastoralnym. Jest to ściśle obowiązek komisji liturgicznych lokalnych i narodowych, nie zaś komisji, o których mowa pod numerami 92-104. Nowe teksty napisane w języku narodowym, podobnie jak inne legalnie wprowadzone akomodacje, nie powinny zawierać niczego, co nie zgadza się z zadaniem, znaczeniem, strukturą, stylem, treścią teologiczną lub przekazaniem przez tradycję zasobem wyrazów albo z innymi ważnymi cechami tekstów, znajdujących się w wydaniach wzorcowych⁷⁷.

108. Pieśni i hymny liturgiczne mają wielkie znaczenie i skutecznie oddziałują. Zwłaszcza w niedzielę, w „dniu Pańskim”, śpiewy wiernego ludu zgromadzonego na sprawowanie Mszy św., dzięki swej autentyczności głoszą przesłanie liturgii w nie mniejszym stopniu niż modlitwy, czytania i homilie, ponieważ umacniają poczucie wspólnej

⁷⁵ Por. Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, *Instr. „Varietates legitimæ”*, dnia 25 stycznia 1994: AAS 87 (1995) 288-314.

⁷⁶ Por. tamże, nr 36: AAS 87 (1995) 302.

⁷⁷ Por. *Missale Romanum*, editio typica tertia: *Institutio Generalis*, nr 398.

wiary i komunii w miłości⁷⁸. Trzeba jednak, aby wierny lud wykonywał te śpiewy w szerokim wyborze i aby były one wystarczająco stałe, dzięki czemu unika się jakiegось zamieszania wśród ludu. W ciągu pięciu lat, licząc od wydania tej instrukcji, Konferencje Biskupów – przy skutecznej i rzeczywistej pomocy komisji narodowych lub diecezjalnych tym zainteresowanych oraz przy udziale biegłych specjalistów – powinny wydać dyrektorium lub zbiór tekstów przeznaczonych do śpiewu liturgicznego. Tego rodzaju zbiór należy przesłać Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów do uzyskania koniecznej aprobaty.

IV. WYDAWANIE KSIĄG LITURGICZNYCH

109. Spośród ksiąg liturgicznych obrządku rzymskiego, zawierających tylko tekst łaciński, jako „wydanie wzorcowe” jest określane to, które zostało opublikowane na mocy dekretu kompetentnej w swoim czasie Kongregacji⁷⁹. Wydania wzorcowe, publikowane przed wydaniem tej instrukcji, były rozpowszechniane przez Drukarnię Watykańską („Typis Polyglottis Vaticanis”) albo przez „Libreria Editrice Vaticana”. W przyszłości wydania te będą publikowane z zasady przez Drukarnię Watykańską, natomiast prawo ich rozpowszechniania będzie zarezerwowane dla „Libreria Editrice Vaticana”.

110. Normy tej instrukcji, dotyczące wszystkich praw, odnoszą się do wydań wzorcowych wydanych lub przygotowywanych do wydania czy to całej księgi, czy to jej części, a mianowicie: do *Mszалу Rzymskiego*, *Obrzędów Mszy* (Ordinis Missae), *Lekcjonarza Mszalu Rzymskiego*, *Ewangeliarza Mszalu Rzymskiego*, *małego Mszalu zaczerpniętego z Mszalu Rzymskiego i Lekcjonarza*, *Męki naszego Pana Jezusa Chrystusa*, *Liturgii Godzin*, *Rytuału Rzymskiego*, *Pontyfikatu Rzymskiego*, *Martyrologium Rzymskiego*, *Zbioru Mszy i Lekcjonarza o Najświętszej Maryi Pannie*, *Graduału Rzymskiego*, *Antyfonarza Rzymskiego* oraz innych ksiąg ze śpiewem gregoriańskim, a także wydań ksiąg obrządku rzymskiego określonych dekretem jako wydania wzorcowe, jak *Ceremoniał Biskupów* i *Kalendarz Rzymski*.

111. Co do ksiąg liturgicznych obrządku rzymskiego opublikowanych w formie wydania wzorcowego czy to przed Soborem Watykańskim II, czy po nim – na mocy dekretu Kongregacji w swoim czasie kompetentnych, Stolica Apostolska za pośrednictwem Administracji jej Dóbr [Administratio Patrimonii] albo w jej imieniu i z jej polecenia przez „Libreria Editrice Vaticana” zachowuje i zastrzega sobie prawo własności, określane powszechnie jako *copyright*. Wyrażenie zgody na ponowne wydanie należy do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

112. Wydania ksiąg liturgicznych obrządku rzymskiego określa się mianem *iuxta typicam* (zgodne z wydaniem wzorcowym) wtedy, gdy są to księgi napisane w języku łacińskim, przygotowywane przez wydawcę po wydaniu wzorcowym na podstawie zezwolenia Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

⁷⁸ Jan Paweł II, *List apost. „Dies Domini”*, dnia 31 maja 1998, nry 40, 50: AAS 90 (1998) 738, 745.

⁷⁹ Por. *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 838 § 2.

113. Jeśli chodzi o wydania *iuxta typicam* przeznaczone do użytku liturgicznego, obowiązuje zasada: prawo drukowania ksiąg liturgicznych, które podają tylko tekst łaciński, jest zarezerwowane dla Libreria Editrice Vaticana oraz dla tych wydawców, którym Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów zleciła to na zasadzie zawartych umów, jeśli inaczej nie jest określone przez normy zawarte w samym wydaniu wzorcowym.

114. Prawo tłumaczenia ksiąg liturgicznych obrządku rzymskiego na język narodowy albo przynajmniej formalnego ich zatwierdzenia do użytku liturgicznego oraz ich wydawania lub drukowania na własnym terytorium posiada wyłącznie Konferencja Biskupów z uwzględnieniem wszakże praw Stolicy Apostolskiej dotyczących oceny zatwierdzającej⁸⁰ i własności, które w tej instrukcji także zostały przedstawione.

115. Co do wydawania ksiąg liturgicznych, które po ich przetłumaczeniu na język narodowy są własnością każdej Konferencji Biskupów, prawo ich wydawania jest zarezerwowane dla wydawców, którym Konferencja Biskupów udziela go na mocy wyraźnych umów, z zachowaniem wszakże zarówno przepisów prawa cywilnego, jak i zwyczajów prawnych, jakie w zakresie wydawania książek obowiązują w każdym państwie.

116. Wydawca, który chce przystąpić do drukowania wydań *iuxta typicam* przeznaczonych do użytku liturgicznego, powinien:

a) jeśli chodzi o księgi, które zawierają wyłącznie tekst łaciński, w poszczególnych wypadkach uzyskać zgodę Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, następnie z Administracją Dóbr Stolicy Apostolskiej albo z Libreria Editrice Vaticana, która działa w imieniu i z polecenia tejże Administracji, zawrzeć umowę o warunkach dotyczących publicznego rozpowszechniania tych ksiąg;

b) jeśli chodzi o księgi zawierające teksty napisane w języku narodowym, – stosownie do okoliczności – otrzymać zgodę od przewodniczącego Konferencji Biskupów lub przewodniczącego instytutu czy komisji, która za zgodą Stolicy Świętej występuje w imieniu kilku konferencji i jednocześnie z nim zawrzeć umowę co do warunków publicznego rozpowszechniania tych ksiąg, z uwzględnieniem norm i ustaw obowiązujących we własnym państwie.

c) Jeśli chodzi o księgi, które podają wprawdzie głównie tekst w języku narodowym, ale gdzieśkolwiek zawierają również tekst łaciński, w zakresie części łacińskiej należy postępować zgodnie z numerem 116 a.

117. Prawa wydawania i własności dotyczące wszelkich przekładów tekstów liturgicznych albo przynajmniej prawa wynikające z ustawodawstwa cywilnego, które są konieczne dla zabezpieczenia pełnej wolności w publicznym prawnie określonym publikowaniu lub poprawianiu tekstów, powinny należeć do Konferencji Biskupów albo do ich narodowych komisji liturgicznych⁸¹. Ta sama instytucja winna korzystać z prawa podejmowania decyzji koniecznych do zabezpieczenia przed niewłaściwym używaniem tekstów i naprawienia wynikłej stąd sytuacji.

⁸⁰ Por. tamże, kan. 838 § 3.

⁸¹ Św. Kongregacja Kultu Bożego, *Declaratio, dnia 15 maja 1970*, „Notitiae” 6 (1970) 153.

118. Gdzie prawo własności dotyczące tekstów liturgicznych tłumaczonych na język narodowy jest wspólne dla kilku Konferencji Biskupów, forma zgody udzielanej poszczególnym konferencjom, o ile to możliwe, powinna być tak zredagowana, aby poszczególne konferencje mogły same administrować majątkiem zgodnie z normą prawa. W przeciwnym wypadku Stolica Apostolska, zasięgnąwszy rady biskupów, utworzy zespół, który będzie tym zarządzał.

119. Zgodność ksiąg liturgicznych z wydaniem wzorcowymi zatwierdzonymi do użytku liturgicznego, jeśli chodzi o tekst napisany wyłącznie w języku łacińskim, powinna być stwierdzona na podstawie świadectwa Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów; jeśli natomiast chodzi o tekst napisany w języku narodowym lub o wypadek omówiony wyżej pod numerem 116 c, powinna być stwierdzona na podstawie świadectwa ordynariusza miejsca, w którym księgi są publikowane⁸².

120. Księgi, przy użyciu których teksty liturgiczne w języku narodowym są wygłaszane wraz z ludem i dla niego, powinny odznaczać się taką godnością, aby sam ich wygląd zewnętrzny nakłaniał wiernych do większej czci wobec Bożego słowa i spraw świętych⁸³. Dlatego jest konieczne, aby jak najprędzej będzie to możliwe, został skrócony przejściowy okres stosowania luźnych kartek i skoroszytów. Wszystkie księgi przeznaczone do liturgicznego użytku przez celebrujących kapłanów lub diakonów powinny być odpowiednio duże, aby różniły się od książek przeznaczonych do osobistej dyspozycji wiernych. Należy w nich unikać nadmiernego przepychu, jaki z konieczności podnosiłby koszty, dla niektórych i tak wygórowane. Rysunki na oprawie i ilustracje umieszczane wewnątrz księgi powinny również odznaczać się pewną szlachetną prostotą i wprowadzać znamiona tylko takiego stylu, który w danym kontekście kulturowym posiada trwałą i uniwersalną wymowę.

121. Także w wydawaniu dla prywatnego użytku wiernych pomocy pastoralnych, które ułatwiają udział w czynnościach liturgicznych, wydawcy powinni uwzględniać prawa własności:

a) Stolicy Świętej, gdy chodzi o tekst łaciński lub o muzykę gregoriańską zawartą w śpiewnikach wydanych przed Soborem Watykańskim II, albo w okresie posoborowym, za wyjątkiem tych publikacji, które otrzymały lub mają otrzymać w przyszłości zgodę jako przeznaczone na użytek wszystkich.

b) Jednej Konferencji Biskupów lub równocześnie kilku Konferencji Biskupów, jeśli chodzi o tekst napisany w języku narodowym i o muzykę zawartą w tym tekście stanowiącym własność jednej lub kilku konferencji. Na wydanie tych pomocy, zwłaszcza gdy mają postać książek, powinna być udzielona zgoda biskupa diecezjalnego, według norm prawa⁸⁴.

⁸² Por. *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 826 § 2; por. także wyżej, nr 111.

⁸³ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 122; Św. Kongregacja Obrzędów, *Instr. „Inter Oecumenici”*, nr 40 e: AAS 56 (1964) 886.

⁸⁴ *Kodeks prawa kanonicznego*, kan. 826 § 3.

122. Należy dokonywać starannego wyboru między wydawcami, którym powierza się wydawanie ksiąg liturgicznych, wykluczając tych, którzy wydają książki nie dające się bez trudu rozpoznać jako zgodne z duchem i normami katolickiej tradycji.

123. Co do tekstów stworzonych na mocy porozumienia z Kościołami partykularnymi i wspólnotami kościelnymi nie pozostającymi w pełnej łączności ze Stolicą Świętą, powinny być w pełni zachowane prawa przysługujące biskupom katolickim i Stolicy Apostolskiej w zakresie dokonywania wszelkich zmian i poprawek, które są uznane za konieczne, jeśli te teksty mają być wprowadzone do użytku wśród katolików.

124. Stosownie do opinii Konferencji Biskupów książeczki lub tabliczki zawierające teksty liturgiczne dla użytku wiernych, mogą być wyłączone spod ogólnej zasady, na mocy której księgi liturgiczne przygotowywane w języku narodowym powinny zawierać wszystko, co znajduje się w łacińskim tekście wzorcowym lub w wydaniu wzorcowym. Co do wydań urzędowych, czyli przeznaczonych do użytku liturgicznego przez kapłana, diakona lub kompetentnego szafarza świeckiego, powinny być zachowane przepisy, o których mowa wyżej pod numerami 66-69⁸⁵.

125. Oprócz tego, co zawarte jest w wydaniu wzorcowym lub przewidziane zostało albo szczegółowo przedstawione w tej instrukcji, żadnego tekstu nie należy dodawać do wydania w języku narodowym, jeżeli uprzednio nie została wyrażona zgoda Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

V. TŁUMACZENIE TEKSTÓW LITURGICZNYCH „WŁASNYCH”

1. Teksty własne („propria”) diecezjalne

126. W tłumaczeniu tekstów zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską jako wzorcowe dla „Własnych tekstów diecezjalnych”, należy przestrzegać następujących przepisów:

a) Tłumaczenia winna dokonać diecezjalna komisja liturgiczna⁸⁶ albo inna w tym celu ustanowiona przez biskupa diecezjalnego. Tłumaczenie powinno być następnie zatwierdzone przez biskupa diecezjalnego, który uprzednio zasięgnie rady duchowieństwa i biegłych specjalistów.

b) Tłumaczenie winno zostać przesłane do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów dla uzyskania aprobaty, przy czym wysyła się tekst wzorcowy i przekład w trzech egzemplarzach.

c) Ponadto sporządza się relację, która powinna zawierać:

- 1) dekret, którym Stolica Apostolska zatwierdziła tekst wzorcowy,
- 2) zasady lub kryteria zastosowane przy tłumaczeniu,

---

⁸⁵ Por. Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 63b; Święta Kongregacja Kultu Bożego, *Deklaracja „De interpretationibus popularibus novorum textuum liturgicorum”*, dnia 15 września 1969, „Notitiae” 5 (1969) 333-334.

⁸⁶ Por. Pius XII, *Enc. „Mediator Dei”*, dnia 20 listopada 1947: AAS 39 (1947) 561-562; Sobór Watykański II, *Konst. „Sacrosanctum Concilium”*, nr 45.

3) wykaz osób, które w różnym stopniu uczestniczyły w pracy, wraz z krótkim opisem ich umiejętności lub uprawnień czy stopni akademickich przez nie posiadanych.

d) Gdy chodzi o języki mniej rozpowszechnione, Konferencja Biskupów powinna poświadczyć, że tekst został dokładnie przetłumaczony na język, o który chodzi, jak stwierdzono wyżej pod numerem 86.

127. W tekstach drukowanych winny być podane dekrety, mocą których Stolica Apostolska udzieliła aprobaty tłumaczeń albo w których wspomina się o wyrażeniu aprobaty, z podaniem dnia, miesiąca, roku i numeru protokołu dekretu wydanego przez dykasterię, przy zachowaniu tych samych norm jak wyżej pod numerem 48. Należy przesłać dwa egzemplarze tekstów wydrukowanych do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

2. Teksty własne („*propria*”) rodzin zakonnych

128. W przekładzie prawnie zatwierdzonych przez Stolicę Apostolską jako wzorcowe liturgicznych „Własnych tekstów rodziny zakonnej”, to znaczy Instytutu życia konsekrowanego lub Stowarzyszenia życia apostolskiego albo innego ugrupowania lub zespołu, należy przestrzegać następujących przepisów:

a) Przekładu dokonuje generalna komisja liturgiczna lub inna, ustanowiona w tym celu przez najwyższego przełożonego albo przynajmniej z jego polecenia przekazanego przełożonemu prowincjalnemu. Następnie przekład powinien być zatwierdzony przez najwyższego przełożonego, z uwzględnieniem wyników głosowania jego Rady oraz po zasięgnięciu, stosownie do potrzeby, opinii biegłych specjalistów i odpowiednich członków instytutu lub stowarzyszenia.

b) Tłumaczenie winno zostać przesłane do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów w celu uzyskania aprobaty; należy wysłać trzy egzemplarze przekładu i tekstu wzorcowego.

c) Należy ponadto spisać protokół, w którym powinny się znaleźć:

1) dekret, którym Stolica Apostolska zaaprobowała tekst wzorcowy,

2) zasady lub kryteria zachowane przy tłumaczeniu,

3) wykaz osób, które w różnym stopniu uczestniczyły w pracy, z krótkim opisem ich umiejętności i uprawnień oraz posiadanych przez nie stopni akademickich.

d) Gdy chodzi o mniej rozpowszechnione języki, Konferencja Biskupów powinna poświadczyć, że tekst został dokładnie przetłumaczony na język, którego sprawa dotyczy, jak stwierdzono wyżej pod numerem 86.

e) Co do rodzin zakonnych na prawie diecezjalnym należy zachować ten sam sposób postępowania. Ponadto biskup diecezjalny winien przesłać do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów tekst razem z uzasadnieniem dokonanej przez siebie jego aprobaty.

129. We „Własnych tekstach liturgicznych” rodzin zakonnych tłumaczenie Ksiąg Biblijnych do użytku liturgicznego powinno być zachowane w języku zatwierdzonym dla danego terytorium według normy prawa. Gdy to okazuje się trudne, należy sprawę przedstawić Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów.

130. W tekstach drukowanych należy zamieścić dekrety, mocą których Stolica Święta udzieliła tłumaczeniom aprobaty albo w których wspomina się o udzieleniu aprobaty, z podaniem dnia, miesiąca, roku i numeru protokołu dekretu wydanego przez Dykasterię, przy zachowaniu tych samych norm jakie podano wyżej pod numerem 68. Do Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów trzeba przestać dwa egzemplarze tekstów drukowanych.

ZAKOŃCZENIE

131. Udzielone w przeszłości w pojedynczych wypadkach zatwierdzenie przekładów liturgicznych nie traci swej mocy, mimo że zasady lub kryteria tam zastosowane różniłyby się od tych, jakie zawiera niniejsza instrukcja. Od dnia jednak, w którym instrukcja ta została opublikowana, rozpoczął się nowy okres przeznaczony na dokonywanie poprawek albo na podjęcie ponownych badań dotyczących języków i narzeczy narodowych, które mają być wprowadzone do użytku liturgicznego, a także na ponowne rozpatrzenie tłumaczeń dokonanych już wcześniej na język narodowy.

132. W ciągu pięciu lat od dnia, w którym instrukcja ta została ogłoszona, przewodniczący Konferencji Biskupów oraz najwyżsi przełożeni rodzin zakonnych i instytutów na tym samym prawie są obowiązani przedstawić Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów wszelkie przedsięwzięcia dotyczące ksiąg liturgicznych przetłumaczonych na język narodowy w obrębie każdego terytorium lub w każdym instytucie.

133. Niech normy ustanowione przez tę instrukcję nabiorą pełnej mocy w poprawianiu tłumaczeń już istniejących, przy czym należy uważać, aby pracy nad tymi poprawami zbyt nie odwlekać. Oczekuje się, że ten nowy wysiłek wniesie w życie Kościoła doniosły element stałości i stworzy silny fundament, na którym opierać się będzie liturgiczna gorliwość ludu Bożego oraz dokona się głęboka odnowa katechezy.

Niniejszą instrukcję przygotowała Kongregacja Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów na polecenie Ojca Świętego, wyrażone w liście J. Em. Ks. Kardynała Sekretarza Stanu z dnia 1 lutego 1997 r. (Prot. Nr 408.304). Sam papież Jan Paweł II podczas audiencji udzielonej w dniu 20 marca 2001 r. J. Em. Ks. Kardynałowi Sekretarzowi Stanu instrukcję tę aprobował i mocą swojej władzy potwierdził polecając, aby została opublikowana i zaczęła obowiązywać od dnia 25 kwietnia tego samego roku.

W Siedzibie Kongregacji Kultu Bożego i Dyscypliny Sakramentów, dnia 28 marca 2001 r.

Georgius A. Card. Medina Estévez

Prefekt

+ Franciscus Pius Tamburrino

Arcybiskup Sekretarz

(Tłum. ks. Ludwik Gładyszewski)